

Нова Думка

ISSN 0351-3181

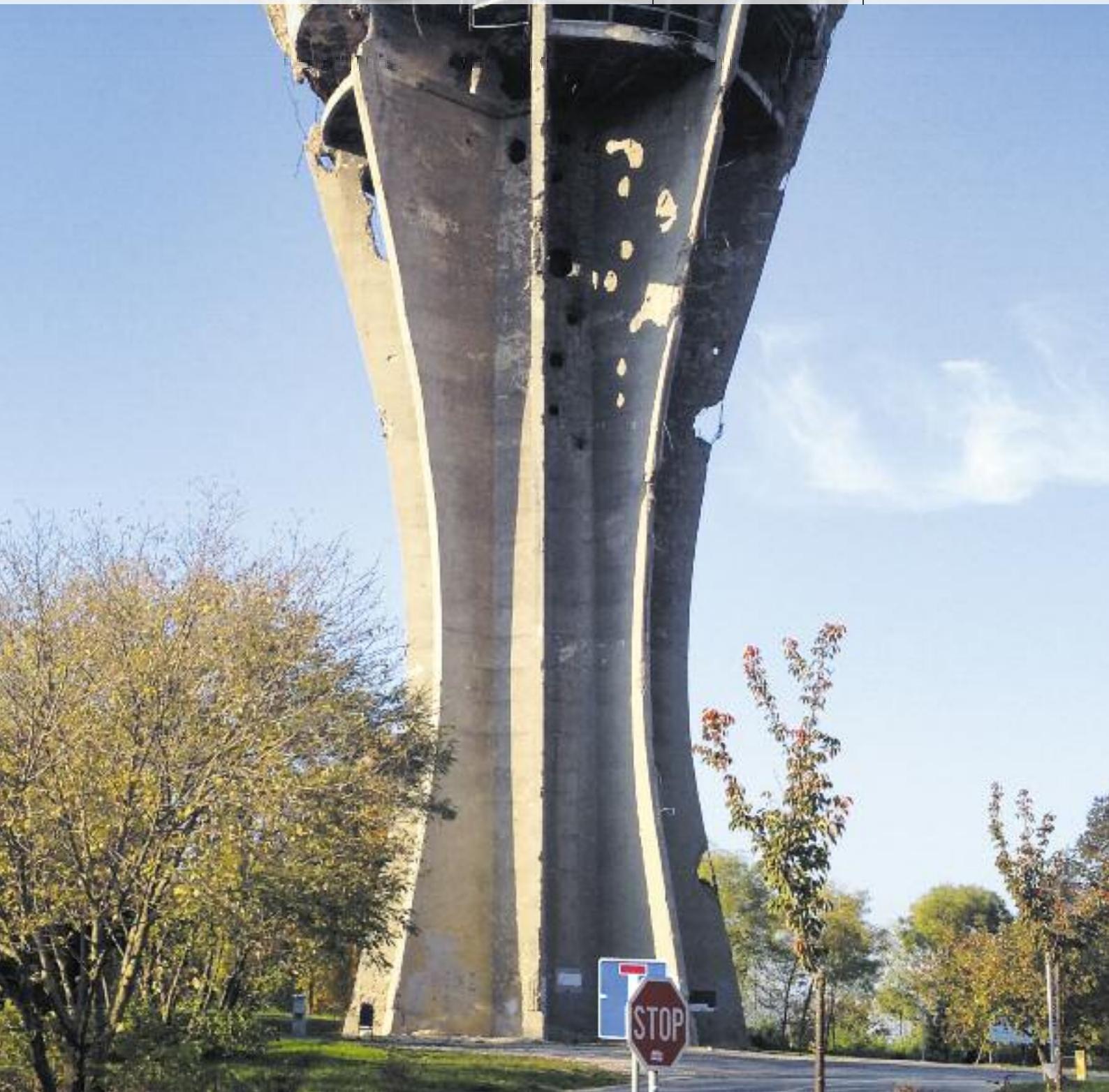
BROJ
ЧИСЛО

189

GODINA
РОК

XLIV

5/2015

ЗАКОНЧЕЛИ 50. ВИНКОВСКИ ЄШЕНІЙ «ПОД ВЕЛЬКИМ НЄБОМ»

Святочни дефиле през винковски улічки

Часц руских танцох пред численими патрачами

Державна смотра фолклору Винковски єшенох отримана пейдзешати, ювілейни раз од 11. по 20. септембер 2015. року. Назва «Под великом небом» преважата зоз наслову кнїжки Влади Андраловича. Сценаристкиня проф. Ана Цвенич потолковала же тата назва Винковскох єшенох през 50 роки указус же шокецке шерцо як горизонт котри ше претворел до моря под великом небом.

Славония подручне на котрим чловек навики охабел шліди своєй роботи на жеми, а так исто и духовни и культурни живот шицких людох, котри ту жио.

Винковски єшенох постали

популярно-наукови сход жридовей культуры котри вишли зоз души наших людох, вони чуваре дакедишнього валала, звичайох и писньох. Винковски єшенох почали 11. септембра зоз манифестацию «Фолклорни вечари» на котрих ше представели понад осемдзешат фолклорни ансанбли зоз Вуковарско-сримской жупаниї и иножемства.

Винковски єшенох допринесли оживйованю роботи фолклорних групох и снованю новых КУД-ох у котрих ше пестую писня, драма, музика, танец и обновя народне облечиво.

Тим фолклорним дружтвом пошвецени Фолклорни вечари

на котрих захоплюю зоз жридовим шпиваньом, котри обновяю прадки, звичаї за час шатви, косидби, зарукох, женібки итд. Наступ Петровчанью одушевел публику на Фолклорных вечарох 16. септембра, а тиж так и фахови жири котри мал лемшицки похвали за наступ наших аматерох котри ше представели зоз венчиком руских народних танцох под назву «Танцовала би я танец та за танцом». Петровчане уж традицийно на каждих Єшенох на котрих презентую жридово танци и народне облечиво Руснацох того краю, а публика була одушевена и не бanovaла длани же би за克莱пала вредним аматером.

Же би Винковски єшенох були цикави уведзене и участвоване ансамблю национальных меншинох, як и програма за дзэцы «Дзецински винковски єшенох» на корей участвовали понад седемдзешат культурно-уметніцки дружтва у дефиле и котри наступели и на сцени Винковских єшенох..

Винковски єшенох постали оригиналне жридло жридовей музыки и культуры котру можеме покласц до шора найрозвитших и найзначнейших смотрох у Рэспублике Горватской.

Шветочни дефиле шицких учащікох 50. Винковских єшенох и парада свадзебных кочох озберал коло 10 000 учащікох, и понад 80 культурно-уметніцки дружтва, скарбнікох фолклорных традицийох найвекшай державнай манифестациі жридлового горватскаго фолклору. Учащікі шветочного дефиле закончели на фодболскім стадыону «Цибалия» на котрим ше шицки учащікі лапели до ёдного кола и одтанцовали «Славонске коло», найвекше коло на швеце.

Наступ на Фолклорных вечарох на ювілейных «Винковских єшенох»

Звонко Костелник, проф.

“NOVU DUMKU”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428-342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Tiskara Soldo, Vukovar

Naklada: 1000 primjeraka

“НОВУ ДУМКУ”

Видава: Сојуз Русинох РГ

<http://www.savezrusina.hr>
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За видавателя: Дубравка Рашљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Tel. / факс. 032 428-342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкце: Друкарња Солдо, Вуковар

Тираж: 1000 прикладници

Tiskano-Друковане
10 / 2015

Cijena	10	Kuna
Цена		Куни

Rukopisi se ne vraćaju.
Objavljeni prilozi se honoriraju.

Рукописи не се враћају.
Објављени прилоги се хонорирају.

DRUŠTVO I POLITIKA - ДРУЖТВО И ПОЛИТИКА

64. Sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske - Zvonko Kostelnik	4
65. Sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske - Zvonko Kostelnik	4
Отимана преша сходска Ради рускай национальнай меншини ВСЖ у новым зваланю - Марияна Джуджар	5
Отимана виберанкова скупштина Координацији рускай национальнай меншини РГ - Марияна Джуджар	6

IZ RADA NAŠIH DRUŠTAVA - ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ

Закончели 50. Винковски јашен - Звонко Костелник	2
Отимани фестивал тамбурових оркестра «Мелодиј руског двора» у Шидзе - Звонко Костелник	9
10. Фестивал овошчових паленка, ликерох и маджунох	10
6. медзинародна виставка бундовох и тиковкох у Товарніку - Звонко Костелник	10
«Луково» у Новскай - Звонко Костелник	11
Отимана 4. манифестација дзенцинской творчосци «Перши аплаз» - Любница Гаргай	12
Подобова секција «Рушњака» на вистави у Ловрану - Владимир Прочви	17
Вечар поезији и вистава графици у Риеки - Владимир Прочви	17
Промоција књижки Юлина Бучка «Лем писня далей будзе жиц» - Леся Мудри	20

IZ NAŠIH MJESTA - 3 НАШИХ МЕСТОХ

Отимана сновательна сходска Координацији радиох и представитељох рускай национальнай меншини РГ - Марияна Джуджар - Ж. Лікар	7
Вични спомин нашим предком - К. Лікар	21
Дакеди було... (3) - Желько Гаргай	23
Adolescencija: Kad u kući imate tinejdžera - Helena Timko	26
Кед голубица лесела - Илона Грецешин	27
Тринади Шветови конгрес Русинох/Руснацох/Лемкох - Илона Грецешин	28
Медзинародни конгрес русинскага јазика - Илона Грецешин	29

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA - ЗОЗ ДУХОВНОГ ЖИВОТА

У Вуковаре зазначени дзень подзекованя за монашески поволаня з наших крајох - о. Владимир Седлак	13
Вибакрани - актуална тема - о. Владимир Седлак	13
Пишкуревци ище више дихаю и по грекокатоліцким - Агнетка Балатинац	14
Кирбай у Миклошевцу преславени зоз владиком - К. Лікар	15
Швето Христа Цара преславене у Осијеку - А.Балатинац	15

LITERARNA STRANICA - ЛИТЕРАТУРНИ БОК

Най ше не забудзе 18.II.1991. - Мелания Пап	16
хтошка умар / нетко је умро - Любница Гаргай	16
Приповедки з Вуковару - Мануела Дудаш	16

IZ RADA SAVEZA - ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗУ

Руснаци вчера, нешка, ютре - Вера Павлович	18
--	----

INTERVJU - ИНТЕРВІО

Кед чловек з любову роби, вец ніч не чежко - Мануела Дудаш	22
--	----

ZA VAŠ DOM - ЗА ВАШО ОБИСЦЕ

Приихтоване жимніци - Любница Гаргай	24
--	----

STARE FOTOGRAFIJE - СТАРИ ФОТОГРАФІЇ

Весели седмдзашти роки прешлого століття - Любница Гаргай	25
---	----

RECEPTI - РЕЦЕПТИ

Слана пита зоз бундаву - Марияна Джуджар	25
--	----

POLJOPRIVREDA - ПОЉОДІЛСТВО

Bioplín - значай і перспектива - Ljiljana Kiš	30
Прешириц асортиман културох - Желько Лікар	32

PETROVCI KOJI NESTAJU - ПЕТРОВЦИ ХТОРИ НЕСТАВАЮ

Петровски Кирбай - Томислав Рац	33
---	----

In memoriam - на здогадоване (Борис Дорогхази)	34
--	----

Меморијални турнир у столним тенисик «Владимир Тимко» - Агнетка Балатинац	34
---	----

На першим боку: Агнетка Балатинац - Вуковарска водова турни, символ стрданя

На остатнім боку: Агнетка Балатинац - Зоз фундусе Подобовей колониј КУД Русинох Осиек, автор: К. Медеши

UREDNIŠTVO: Vera Pavlović (главна и одговорна уредница), Ahnetka Balatinac, Ksenija Ljikar i Danijel Vašaš**SAVJET UREDNIŠTVA:** dr. sc. Oksana Timko Đitko (предсједница), Ljubica Harhaj, Marijana Džudžar, Zlatko Hirjovati, Joakim Erdelji i Vera Pavlović**LEKTORI:** Marija Vučić (русински језик), Lesya Mudri (украјински језик), Andreja Magoč (хрватски језик)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. сiječња 1992. године (ur. Br. 523-92-I), "Nova dumka" je upisana u evidenciju glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЯ: Вера Павлович (главна и одговорна редакторка), Агнетка Балатинац, Ксения Лікар и Данијел Вашаш**СОВИТ РЕДАКЦИИ:** д. ф. н. Оксана Тимко Ђитко (предсједател), Любница Гаргай, Маријана Џудџар, Златко Гирјовати, Јаким Ерделі и Вера Павлович**ЛЕКТОРЕ:** Марја Вулич (русински језик), Леся Мудри (украјински језик), Андреја Магоч (хрватски језик)Архивоване помага Совет за национални
меншини Републике Хрватске.На вимагане Сојуз Русинох и Українцох Републики Горватской з Ришенъю Министерства ин-
формована Републики Горватской од 15. януара 1992. року (УЧ. 523-92-І) „Nova dumka“ уписане до евиденцији явних виданьох под числом 1366.

Авторизованы тексты не знача же то источасно и становиско редакцији лебо видавателя.

64. SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske održao je 23. rujna 2015. godine 64. sjednicu u zgradici Vlade Republike Hrvatske, na Trgu Sv. Marka 2, u dvorani 121/1 u Zagrebu.

Uz nazočnost većine članova Savjeta i zastupnika gospodin Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine, otvorio je sjednicu, pozdravio prisutne i predložio dnevni red, usvajanje zapisnika sa 63. sjednice:

- Izvješće o proizvedenim, su-proizvedenim i objavljenim programima namijenjenih informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2014.

- Zamolbe udruga i ustanova

nacionalnih manjina za prenamjenu sredstava, Savez Čeha u Republici Hrvatskoj.

3. Razno.

Predloženi dnevni red i zapisnik sa 63. sjednice Savjeta za nacionalne manjine usvojen je jednoglasno.

AD1. Jednoglasno je donesen zaključak kojim Savjet upozorava na još uvijek nedovoljnu zastupljenost nacionalnih manjina u programima HRT-a čija je obveza utvrđena člankom 18. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, člankom 9. zakona o HRT-u, odnosno ugovorom između HRT-a i Vlade Republike Hrvatske. Nakon niza pritužbi pripadnika nacionalnih manjina, članovi Savjeta iskazali su ne-

zadovoljstvo izmjenom termina prikazivanja emisije Prizma koja se od sada prikazuje u jutarnjem terminu kao i izmjenom termina prikazivanja emisije Manjinski mozaik. Također, ukazali su i na kontinuirano ignoriranje u informativnom televizijskom programu prijelosa događaja značajnih za pripadnike nacionalnih manjina, kao i obilježavanja važnih obiljetnica. Potreba veće uloge HRT-a u razvijanju integrirajućeg medijskog modela pokazuje se u istupima neprihvatenim prema pripadnicima nacionalnih manjina od strane pojedinih sudionika proizvedenih emisija. Savjet se usuglasio o potrebi održavanja žurnog sastanka s ravnateljstvom HRT-a na temu nezadovoljavajućeg stupnja ostva-

rivanja prava manjina na pristup javnim medijima, kako u pogledu udjela sadržaja namijenjenih manjinama u cjelokupnom programu, tako i u pogledu edukacije novinarskog kadra koji se bavi manjinskim pitanjima te emitiranja programa na jezicima manjina.

AD2. Prihvaćeni su zahtjevi za prenamjenom sredstava odobrenih za programe kulturne autonomije udrugama Savez Čeha u Republici Hrvatskoj i Kulturnom društvu Bošnjaka „Preporod“ iz Dubrovnika.

AD3. Pod točkom razno nije bilo pitanja ni rasprave i sjednica je završena. Predsjednik A. Tolnauer svima se zahvalio.

Zvonko Kostelnik, prof.

65. SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 11. Poslovnika o radu Savjeta za nacionalne manjine održana je 7. listopada 2015. telefonska 65. sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i predložen je dnevni red:

- Zamolbe udruga i ustanova nacionalnih manjina za prenamjenom sredstava, bošnjačka nacionalna zajednica Zadarske županije.

- Općina Jagodnjak — zamolba za prenamjenu sredstava za ostvarivanje kulturne autonomije za romsku nacionalnu manjinu.

Odobrene su zamolbe za prenamjenu sredstava bošnjačke nacionalne zajednice Zadarske županije iz Zadra da se u ostvarivanju programa kulturnih manifestacija dio sredstva od 6.000,00 kuna odobrenih za „Dani bošnjačke kulture“, prenamjeni za ostvarivanje programa „Bajramsko sijelo Zadar“. Također, odobreno je i Općini Jagodnjak da sredstva namijenjena za rekonstrukciju ambulante u Bolmanu prenamjeni za izgradnju nogostupa u naselju Bolman i Novi Bolman.

Zvonko Kostelnik, prof.

ОТРИМАНА ПЕРША СХАДЗКА РАДИ РУСКЕЙ НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНЫ ВСЖ У НОВИМ ЗВОЛАНЮ

Пияток, 30. актобер, отримана схадзка Ради рускай національнай меншини ВСЖ, перша у новым зволаню. На схадзки ёногласно прилапени предклады Плану роботы Ради и Фінансійны план за 2016. рок.

ПЛАН И ПРОГРАМА РОБОТИ ЗА 2016. РОК

Рада рускай національнай меншини Вуковарско-срімской жупанії (далей Рада) запровадзус план роботы на одредбох Уставнаго закону о правах національных меншынах, других предписаньх хторы ушорюю права прыладнікох національных меншынах у Рэспубліцы Горватскай, Вуковарско-срімской жупанії, одредбох медзинародных конвенцийх, декларацийх и препорученьх, медзинародных целех и организацийх хторы прылапела Рэспубліка Горватска, и животных потребох и интересох рускай національнай меншини у Вуковарско-срімской жупанії и Рэспубліцы Горватскай. У маю 2015. року отриманы віберанкі за ради и представитељох національных меншынах у Рэспубліцы Горватскай.

Рада ше будзе закладаць за:

- Вітвorenie шыцкіх правых хторы наставаю зоз Уставнаго закону о правах національных меншынах.
- Зоз помоцу Вуковарско-срімской жупанії и у согласносці зоз законскімі предписаньнямі створиц условия за нормалну роботу и успішне дійствоване роботы Рады, цо значы осигурац простор за роботу Рады и отримованс схадзкох.
- Рада будзе сотрудзовац зоз локальну и подручну управу и самоуправу Жупанії, општинах и горадах у хторых жыю Руснацы, з радамі рускай національнай меншини у општинах Богдановцы и Томповцы и Гораду Вуковару, о шыцкіх пітаньях хторы ше одноша на проблемі рускай національнай меншини.
- Рада будзе сотрудзовац зоз Союзом Русинох РГ о шыцкіх

Члены Ради рускай національнай меншини ВСЖ у новым составе

пітаньох од заедніцкого интересу як и зоз здреженіямі на подручу Вуковарско-срімской жупанії и цалей Рэспубліки Горватскай хторы пестую руску культуру, язік и традицию и зоз другима здреженіямі кед будзе за то потребы. Коло тих общых началох, Рада у 2016. року будзе робіц и на конкретных програмах и задаткох як шлідзи:

1. КУЛТУРА, БІБЛІОТЕКА, ЕТНОГРАФІЯ, ІСТОРИЯ, ІСТОРИЙНА МАТЕРІЯ И ЗАЗБЕРОВАНЕ ДОКУМЕНТАЦІЙ О СТРАДАНЮ РУСНАЦОХ У ОТЕЧЕСТВЕНЕЙ ВОЙНИ

План роботы у 2016. року:

Приоритеты: Дзень Руснацох у Рэспубліцы Горватскай, Рутеніяда, организаване и участаване на Дню національных меншынах ВСЖ

- Означавац рускі обычай
- Сотрудніцтво зоз Руснацами у іножемстве
- Помагац у организавану культурных манифестацийх у ВСЖ дзе участвуе Руснацы
- Помагац нашым здреженіем у пренаходзеню кадру за їх діяльнісц
- Водзіц культурне сотрудніцтво на шыцкіх уровньох (національнім и локальнім) зоз векшинским народом и національными меншынами
- Помагац локальнай самоуправи коло будованя дому культуры у

меншини Рэспубліки Горватскай. То подразумое:

- Побудзовац новы форми уметніцкай творчосці прэйг хаснованія новых технологійх, потым новых способах организаваныя культурных діяльнісцох и новых способах повязаваня зоз іножемніма партнераамі, як цо заедніцкі проекты, випитованя, копродукціі и под.
- Набавяц архівски матеріяли (кніжкі, видео-записы, філми, аудіо-записы и под.) зоз других державох котры вязаны за Руснацох зоз наших подручох.
- Водзіц культурне сотрудніцтво на шыцкіх уровнях (локальні и національні), а жупанії, горады, општины и уметніцкі организаціі афірмовац як самостойных носьцількох культурного сотрудніцтва.
- Вецеў ше операц на спонзорство и донаторство у медзинародным сотрудніцтву. Уклочыц ше до медзинароднай мрежы за финансійну потримовку и помоц уметніком и уметніцкім организаціім у котрих спонзоре и донаторе маю центральну улогу (нпр. у финансаваню копродукційх, турнейх, фаховых семінарах, стажу и пребуваню у іножемству, прогрэмі чэртанкі). Таке подніматэльство у шлідуючых роках будзе превладаўц у медзинародных культурных работах.
- Помоц при выробкі проектах хторы ше финансую зоз фондох ЕУ
- Сноване рускай розвойнай агенціі
- Сотрудніцтво зоз Национальним совітом Руснацох у Сребії и меншинску самоуправу Руснацох у Мадярскай
- Пробавац успоставу сотрудніцтва зоз рускімі радамі лёбо подобніма целамі у других державох дзе су организаваны
- Координавац роботу политичарох Руснацох у Горватскай и Сребії
- Едуковац кадры за информатывны діяльнісцы
- Организаване заедніцкіх семінарах зоз Войводину и Словакіяку и евентуално з другіма

державами дзе жиу Руснаци

- Помоц у пренаходзеню фаховых особох за гране
- У местох дзе заступени Руснаци, кед за то иснue интерес, помогнуц организація секцій (фолклор, хор, літературна...) лебо организація здроженя при иснующих здроженьях.

3. ПРОСВІТА, СПОРТ, ІНФОРМОВАНС І ЕЛЕКТРОНСКИ МЕДІЙ

- Сотрудніцтво роботнай групи за просвіту, спорт и информоване, Активу учительох дружтва Руснац и комисії за просвіту при Союзу Русинох у РГ
- Гледац особу за подручне нашай жупанії, хтора би одвітовала за наведзены потребы, за педагогічнаго совітніка за рускі язік
- Пробовац организація виучована рускага язіка и культуры по моделю "Ц" у Вінковцах и других местох дзе ше за то укаже интерес
- Помагане у организацію літніх школах рускага язіка и культуры
- Предложиц сотрудніцтво зоз локальну самоуправу и региональну управу на реализациі обновы оводох у Петровцах, Міклошевцах, Старых Янковцах на двоязичнай наставі: горватски-руски и у других местох дзе жиу Руснаци кед же за то будзе интересу.
- Помогнуц запровадзіц контакт ОШ на подруччу ВСЖ дзе ше виучуць рускі язік зоз ОШ

дзе ше виучуць рускі язік у Сербії, Словачкей, Мадярскей, Украіни и Польскей

- Организоване 9. Рутеніяди медзинароднаго карактеру лем у старых спортох за дзеци основношколскаго возросту зоз Горватскей и иножемства
- У сотрудніцтве зоз организаційними одборамі культурных манифестаций пробовац организація турнири у шаху, пікаду, столным тенісі и других ткв. мали спортох у рамікох тих манифестаций
- У складзе зоз материялнім можлівосцамі помогнуц екіпі при одходу на змагання спортыскіх бавискох Яши Бакова, а насампредз наймладших змагательох
- Змоцній сотрудніцтво зоз организаційным одбором спортыскіх бавискох Яши Бакова
- У сотрудніцтве зоз спортыскімі клубамі у Петровцах организація засядніцку схаджу организаційнаго одбору за Рутеніяду и спортыскі бависка Яши Бакова у януару 2016. року
- У сотрудніцтве зоз другіма рускімі радамі, представітелямі и здроженямы з рускім пред'знаком предкладаць и лобовац при компетентніх державных и локальных органах управы и самауправы на уводзеню емісійох на рускім языку у электронскіх медіёх
- Виробок и отримование WEB-боку Ради рускай национальнай меншини ВСЖ
- Активнейше провадзіц ін-

формоване о Руснацах на державных и локальных медіёх и даваць періодично оцені и зауваги медійским хижком хтори финансавані з боку Державы, жупанії, горадох и општинох

- Локальнай и региональнай управы винесць свой думане о програмі радио и ТВ станіцох о национальных меншинах у ВСЖ
- Вімагац од Координації национальных меншинах ВСЖ же би ше закладала за формоване мултінацыональной ТВ лебо организоване програмы на язікох национальных меншинах зоз самостойну ушоруючу политику у электронскіх медіёх.
- Помагац у посыланю на школоване (студыране) фаховых кадрох до Сербії, Словачкей, Польскей, Канады и Мадярскей на Катедры рускага язіка и помагац прыводзене фаховых кадрох зоз Сербії кед же не можеме обезпечыц свойо.

Принесени и финансійни план Ради за 2016. рок

Тиж так ше на схадзки формовало роботні целя хтори повязаны зоз Планом роботы, а то:

1. Спорт и школство (група за Дзень Руснацах у РГ и Рутеніяды): Борис Бучко, Наталя Гнатко, Томіслав Рац, Златко Гірьовати, Міхайло Голік, Оленка Бікі, Даниэл Вашаш, Деян Лікар, Таня Гарди, Желько Еделински

2. Група за контакты з Руснацами у РГ и иножемстве: Борис Бучко, Якім Ерделі, Мійо Шайтош, Звонко Костелник, Таня Гарди, Якім Дудаш

3. Група за культуру, бібліотеку, етнографію, исторію, исторійну матерію и зазберование документаціі о страданю Руснацах у Отечественай войні: Мірослав Лікар, Петар Киш, Звонко Еделински, Звонімир Барна.

Формовани и Одбор за Статут и Діловік, План роботы и Фінансійни план: Борис Бучко, Мійо Шайтош, Маріяна Джуджар, Якім Ерделі, Звонко Костелник. На схадзки тиж так принесене Одлучене же Рада рускай национальнай меншини ВСЖ приступи Координації национальных меншинах ВСЖ.

Понеже до Координації рускай национальнай меншини РГ потребне вибрація двух членох Рады (предсідатель и іще ёден член) одлучене же би то були Борис Бучко и Маріяна Джуджар.

Одлучене и же ше звола Одбор за Статут пре пременки и дополнення Статуту Ради.

Предсідатель потолковал же Рада хвилько ні ма уряд и же ше чека согласносці Городу Вуковару же можеме дзеліц, хасновац простор хтори Город Вуковар додзел Ради рускай национальнай меншини Городу Вуковару.

Маріяна Джуджар

ОТИМАНА ВИБЕРАНКОВА СКУПШТИНА КООРДИНАЦІЇ РУСКЕЙ НАЦІОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ РГ

В суботу, 31.октобра, у Вуковаре отримана виберањка скупштина Координації рускай национальнай меншини РГ. Скупштину отворел по-предсідатель Координації Іриней Мудри, Представітель рускай национальнай меншини Городу Загребу.

За роботне предсідательство були предложены Іриней Мудри, Лела Дітко и Славко Ждиняк, чо ёдногласно прилапене, а за предсідателя роботнаго предсідательства вибрани Іриней Мудри.

Верифікаційна комисія, за хтору були предложены Мірослав Дітко и Мірослав Лікар, чо тиж ёдногласно прилапене, констатавала же Скупштина ма кворум и шицкі одлученя хтори ше принесу буде полноважні.

За верифікаційну комисію вибрали Борис Бучко и Агнетка Балатинац, а за записнічарку Маріяна Джуджар.

Предсідатель роботнаго целя потолковал розлику медзі Координації рускай национальнай меншини РГ и Координації ради и представітэльох рускай нацио-

налнай меншини РГ. Координація рускай национальнай меншини РГ регистрована по Закону о здроженьях, а Координація ради и представітэльох рускай национальнай меншини РГ ше региструе по Уставним закону о правах национальных меншин.

Предложел же би ше добре преучело новы Статут, че би шицкім було легчайше робиц.

Тиж так дал предклад же би ше Координація рускай национальнай меншини РГ преширела зоз предсідателями наших здроженьях. Принесене заключене же ше буд-

зе о шицким явно гласац. За предсідателя предложены Борис Бучко, предсідатель Ради рускай национальнай меншини Вуковарско-срімской жупанії, и предклад ёдногласно прилапени. За подпредсідательку предложена Лела Дітко, предсідателька Ради рускай национальнай меншини Городу Вуковару. Лела Дітко ше задзековала и такой гварела же вона не може прилапиц туту функцию. Предклад бул и же би Владимир Дудаш, предсідатель Ради рускай национальнай меншини Општніи Богдановци бул подпредсідатель,

але ані вон ше не прилапел тей функції. Предклад же би по-дпредсідателька Координації була Агнетка Балатинац, представителька руській национальній меншини Осєцько-бараньской жупанії єдногласно прилапени.

За ликвидатора єдногласно вігласане же би то и надалей остал Яким Ерделі.

За записничарку вибрана Марияна Джуджар.

Мирослав Лікар, предсідатель Ради руській национальній меншини Општини Томповци дал заувагу же би ше схадзки Координації требали частейше зволовац, на цо му Агнетка Балатинац одвітовала же и вон сам, як

член тей Координації, може ініціровац схадзку кед же дума же за то ест потреба.

Борис Бучко, нови предсідатель Координації, предложул водзіц схадзку и предложел План роботи Координації за 2016. рок хтори шицки достали у материялох.

После краткай дискусії заключене же План роботи Координації реални. Ириней Мудри дал предклад же би ше План роботи за 2016. рок дополнел на идуцей схадзки, а тиж так и пременки Статуту, кед же будзе требац.

План роботи Координації руській национальній меншини РГ єдногласно прилапени.

Презентовані и Фінансійни план

Координації за 2016. рок хтори направени спрам Плану роботи Координації и як таки є тиж так єдногласно прилапени.

Борис Бучко дал предклад же бизме мали придружених членох Координації у роботних целюх, так же за спорт, коло Славка Ждіняка, предложени Звонimir Ерделі и Янко Сопка, и предклад єдногласно прилапени.

Лела Дітко знова дала предклад же би ше оформело целю як Совет младих, цо прилапене, и одлучене же би ше понаособ поволало младых хтори би сцели буц у тим Совету и оможлівело им ше же би винесли и ришовали свой предклади и ідеї.

Одлучене и же ше повола Национални совет Руснацох зоз Сербії, з хторим маме подписані контракт, же би ше мало активнейше и озбильнейше тримали истого.

Тиж так, Борис Бучко спозорел шицких и питал цо роби зоз нє легальними організаціями. Заключене же ше таки, кед сцу, можу приключиц Координації и робиц у даяким роботним целу, можу ше зарегістровац у Державнай управи любо их мушиме игноровац.

Ириней Мудри гвалел же нам потераз хибело медзисобнай бешеди и догварки.

Марияна Джуджар

ОТРИМАНА СНОВА-ТЕЛЬНА СХАДЗКА КООРДИНАЦІЇ РАДОХ И ПРЕДСТАВИТЕЛЬОХ РУСКЕЙ НАЦІОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ РГ

В суботу, 31. октября, у Вуковаре отримана сновательна схадзка Координації радох и представительох руській национальній меншини РГ (у дальшим тексту Национална Координація). За предсідателя Национальній Координації вибрани Борис Бучко, хтори и предсідатель Ради руській национальній меншини Вуковарско-срімськай жупанії, за подпредсідательку вибрана Агнетка Балатинац, Представителька руській национальній меншини Осєцько-бараньской жупанії, а за секретарку вибрана Марияна Джуджар. У Национальній Координації ище и Представитель руській национальній меншини Городу Загребу, Ириней Мудри. На схадзки ше принесли заключеня же ше одлученя буду приношиц на Координації руській национальній меншини РГ, а потым ше преноша и потвердзу на Национальній Координації и на тим уровню пробую ришиц.

Марияна Джуджар

МИКЛОШЕВЦІ

ЖИТЕЛ€ БАРЗ ОГОРЧЕНИ

Щ

тредком октября мешаца отримани збор гражданох на хторим попри начальника Општини Томповци, Томислава Паненича, його заменікох Здравка Звонарича и Мирослава Лікара и предсідателя Ради Месного одбору Миклошевци Дюри Бикия присутствовало векше число жительох. З тей нагоди розпатрани веци питаня хтори ше одношели на комуналне пошорене валала, а окремна розправа водзена о обрахунку и наплацованию потрошенней води и о явней поволанки вязаней за помоц польопривредним продуктователем хтори на своїх поверхносцох ховаю овоц, дзепоєдни заградково рошліні як и продуктователем меду.

У валале есть коло 140 обисца хтори хасную воду з городского „Водоводу“ Вуковар. Скорей штири роки до шахтох уградзени автомата з помоцу хторих ше могло очитац кельо потрошеннен кубики води на способ же роботнік не мушел уходзиц нука, але очитоване

Присутни на збору гражданох

кончел зоз улічки. Ишло як ишло, але тих дньох установене же скоро шицки трошителе потрошели вельо веци кубики води як им було обраховыване, та за наплацоване сцигли рахунки зоз вельку суму пенежку. После длагшай розправи заключене же би делегация зоз Миклошевцох ведно зоз начальіком націвела дирекцию „Водоводу“ и же би ше винашло ришне на задовольство обидвох боков.

Кед слово о явней поволанки вязаней за помоц польопривредним продуктователем, з тей нагоди у кратких смужкох наглашиме же ше то одноши лем за жительох Општини Томповци и же помоц нє будзе велька, але з оглядом же ше роби о неповратных средствах, вони добре приду кождому продуктователю хтори их будзе хасновац.

Участніки роботнай акції

Ж. Лікар

Дубравка Рашлянин

Програма Союзовей кандидатки на парламентарних виберанкох 8. новембра 2105. року

ЕВРОПСКИ ФОНДИ

Зоз пенежом зоз Державного бюджету и Европских фондох можу ще финансовац велі активносци национальних меншинох у Републики Горватской. Участвоване национальных меншинох у явним живоце РГ тема веліх розписаних конкурсах. Окремни файти настави, як цо то летни школи, фаховонаукови стретнуца, культурни стретнуца и жридово манифестаци, подобово стретнуца, традиционали вечари зоз национальну кухню годни ще финансовац зоз структурних и инвестицийских фондох ЕУ.

З уходом до ровноправного членства Европской униї Республика Горватска може хасновац средства зоз европских фондох. У финансийним періодзе од 2014. по 2020. рок РГ зоз Европских структурных и инвестицийских фондох (ESI) стой на разполаганю вкупно 10,676 милияди евра. Од того количства 8,397 милияди евра предвидзене за мети кохезийней политики, 2,026 милияди евра за польoprивреду и рурални розвой и 253 милиони евра за розвой риболову. (І) Як председателька Союзу Русинох РГ, ведно зоз членами Союзу, организовала сом приявоване на едукацию наших членох за писане проектах. Едукация була доказ же меншины ведно, але и у сотрудніцтве зоз другима гражданскими здружениями, можу конкурковац на велі конкурси и на тот способ поцагнуц средство барз значни за отримоване шицких манифестаций, звекшанс іх числа и злєштоване квалитету. Як соборска заступніца будзем ще закладац за ище векше число едукаций. Думам же бизме зоз поцаговань оптимального количства средствох по 2020.

рок обезпечели нє лем обстанове, але и напредоване у оранизації меншинских манифестаций. Подцагуем, синергія (заєдніцке дійствоване) шицких меншинох и цивінного дружства моцна гарантія за успіхи на явлюю на конкурси. Тиж так, прейг дипломатских вязох закладала бим ще за сотрудніцтво национальных меншинох Горватской зоз здружженнями и цивілним дружствами зоз матичних жемох национальных меншинох. Европска унія додатково дава боди медзинародному сотрудніцтву кед бешеда о приступаню фондом.

Прешвечена сом же пенеж зоз ЕУ фондох може буц од виталного значена за унапредоване меншинского живота и участвоване меншинох у явним живоце РГ. Тиж так сом же прешвечела же людзе сцу учыц, але за тото им треба дац можлівосц. Меншины у Горватской дефинітивно можу постац генератор добрих ідеяох хтори ще годни финансовац зоз безповратными средствами зоз европских фондох. Праве прето то перша точка моего програму. Зоз його виполненьем витворя ще шицки предусловия за швидши культурни рост.

ОДНОШЕНИЯ З ЯВНОСЦУ

Национальни меншины як и шицки здружения, інституції и оранизації требаю простор у хторим укажу своїм програмам, роботу, особносц и планы. Обачела сом же присутство одредзених национальных меншинох у горватским медийним просторе слабе. Прето медіи и їх публику треба зацикавиц за нашо дійствоване. Активносц у Собору перши крохай гу змоцньованю интересу за

Союз Русинох Републики Горватской

Гласнійше за меншини

Предносц за Горватску

Кандидаткия за заступніка австрійской, болгарской, німецкой, польской, ромской, румунской, руской, русийской, турской, українской, влашской и жидовской национальной меншини.

Програма Союзовей кандидатки на парламентарних виберанкох 8. новембра 2105. року

роботу национальных меншинох. Зоз своїм дійствованьем будзем у нагоди унапрямц увагу на роботу, успіхи и вредносц национальных меншинох. «На тогашетовей лад веций нет путнікох. Тераз зме шицки посада. Віше баржей поставаме файта інформаціях и рушем ще гу технологійному предлуженю свидомосці». ¹⁾

Організование, часте и квалитетне комуніковане зоз медіями национальним меншином може принеси веики простор за указоване своїго ідентитету векшинским бивательюм. Редакції новинох, магазинох и телевізійних хижох як и інтернетских бокох нє занедбаю нашо важни збуваня кед витвориме два умови.

Перше умовие одноши ще на квалитету збуваня хторе прицагує достаточне число людзох, а друге умовие ще виполні кед тото случоване будзе достойно представене медійом. Пре спонагленосц медійох и засиценосц медийного простору на нас остава же бизме активно и поряднє обвісцювали медії о власним дійствованю и на тот способ прицагли новинарску увагу що можеме толковац як друге умовие. Нешка нє можеме лем пасивно обчековац увагу новинарох за теми хтори значни за нашо активносци але их треба репрезентто принесц пред новинарох.

Активносц у Собору, окрем присутносц на месце на котрим ще годни ришиц велі нашо проблеми, тиж так и ідеалне место за промововане шицкого цо робиме. Прешвечена сом же медіи и други учащікія явного живота годни препознац нашо станови и почежкосц и же нам поможу звладац препреченя зоз хторима ще стретатаме як припадніки национал-

них меншинох. Прето жадам буц глас хтори поруша сотрудніцтво зоз медіями же бизме наглашали нашо одлични результати у будованю Горватской як жеми у хторей крашнє буц меншина и жеми чийому благостанию доприноша праве меншини.

МЛАДИ И МЕНШИНИ

Остатне пописоване жительства указало же просекова старосц припаднікох национальных меншинох у Горватской 41,7 роки. Рушаючи ще и робяци у Союзу, обачела сом потвердзене тога податку. Просек старосц Руского жительства аж и надмашує тое число. Старосц припаднікох национальных меншинох віше буда кус векша од просеку цалей держави. Млади ще през час асимилую зоз векшинским жительством, цо логічне, але попри шицко тримам же младих вшліяк треба моцніше едуковац и указац им на окремносці меншинскіх культурі хтору би знали презентовац другим. Побудоване младих на сотрудніцтве у приріхтованю розличных манифестаций годно буц значи крохай у образованю младих. Сотрудніцтво младих зоз цивільних дружтв и волонтерских центрех зоз младими и старшима зоз дружтвах национальных меншинох приведло би до лепшой повязаносци и інтеграції младих у розличных збуваньох хтори організую национальни меншини.

Млади позитивна моц нашого дружтва и од ніх можеме вельо научиц. Млади, прешвечена сом, жадни нових знаньох и отворени гу шицким культуром.

ОТРИМАНИ ФЕСТИВАЛ ТАМБУРОВИХ ОРКЕСТРОХ «МЕЛОДІЇ РУСКОГО ДВОРУ» У ШИДЗЕ

Тамбурови оркестер КУД «Яким Гарди» на бини у Шидзе

Мануела Дудаш

У организації КУД «Дюра Киш» зоз Шиду, 05. септембра того року отримани 8. по шоре Фестивал тамбурових оркестрох „Мелодії Руского двору“ у сали Культурно-образовнаго центра у Шидзе. Шицки учашнікі, медзи котрима и єдини представителі зоз Горватской КУД «Яким Гарди» зоз

Петровцох, виведли по два писні и єдну писню у виводзеню самого оркестру. Петровчанох представіли дует Мануела Дудаш и Аня Гришчук Гайдук зоз писню «Преквітай, преквітай» и Михайло Голік зоз писню «Грайце лем гудаци, грайце» котры иувежбал учашнікох у провадзеню петровскаго оркестру под руководзен-

ньом Звонка Еделинского. У ревіялней часци публіку забавляли Тамбуровы оркестер „Равница“ зоз Суботици. Отворена и вистава малюнкох з Подобовей колонії „Руски двор 2015“ у Летнай владическай резіденцыі, на котрой участвовали Роберт Ерделі и Кристян Медеши зоз Петровцох, як и вистава стародавних

єдлох и ручных работах. Першое место завжал оркестер Дома культуры з Руского Керестура, другое место освоєл оркестер КУД „Тарас Шевченко“ з Дюрьдова и треце место оркестер КУД „Петро Кузмяк“ з Нового Орахова. Публіка награду додзелела оркестеру КУД „Жатва“ з Коцура.

Звонко Костелник, проф.

Соліста Михайло Голік

Аня Гришчук Гайдук

10. ФЕСТИВАЛ ОВОЦОВИХ ПАЛЕНКОХ, ЛИКЕРОХ И МАДЖУНОХ И 6. МЕДЗИНАРОДНА ВИСТАВКА БУНДАВОХ И ТИКОВКОХ У ТОВАРНІКУ

Под високим покровительством председательки Республики Горватской, Колинди Грабар Китарович, а у организаций Општини Товарнік и Вуковарско-сримской жупаниї, вівторо 26. септембра, отримал ше 10. фестивал овочових паленкох, ликерох,

маджуну и 6. Медзинародна виставка бундавох и тиковкох у Товарніку у вили Товарнік. Програма почала на 10,00 годзин рано зоз 120 викладачами котри виставели свої продукти, а змагали ше и у вареню маджуну и пасулі. На 15,00 годзин фахови жири преглашел най-

Хлопска шпивацка група КУД «Яким Гарди»

Пастирски танци

чежешу бундаву, и на 16,00 годзин почала культурна програма на котрой наступели понад дзецец ансамбли, медзи котрима и КУД «Яким Гарди» зоз Петровцох, зоз танечну и хорску секцию

дружтва, а после культурней програми за учашнікох фестивалу отримані концерт Ивана Зака зоз початком на 20,00 годзин.

Звонко Костелник, проф.

«ЛУКОВО У НОВСКЕЙ»

З нагоди означаваня Дня Варошу Новскей и св. Луки, защитніка церкви КУД-а «Шубич» зоз Новскей, 10. октобра 2015. року под покровительством варошу Новскей у спортскей дворани штредній школи організовані 14. фолклорни стретнуца «Луково у Новскей» и 2. Медзинародни фолклорни стретнуца у Новскей. Шицких присутних привітал и манифестацію отворел городоначальнік варошу Новскей, Владо Класан.

У вецець як двогодзиновій програми писні и танцох у богатстве народного облечива публика могла уживац у наступох вељих фолклорных ансамблох.

Наступели шпивацке дружтво «Фердо Русан» Вире, Словакске дружтво «Іван Брнік Словак» зоз Єлисавцу, КУД «Младосц» Босанска Отока, фолклорни дружтва «Мийо Ступарич» Велика Лудина, «Границари» Лужани, КУД «Репушница» Репушница, «Єка» Горватска Дубица, КУД «Яким Гарди» Петровци и як домашні КУД «Шубич» Новска. После наступу фольклорных ансамблох на вельким патосу дворани зоз тамбуровим оркестром «Златни струни» шицки учашнікі предлужели танцовац и шпивац у вельким засдніцким колу.

Звонко Костелник, проф.

Члени танечнай секції КУД «Яким Гарди» на бини у Новскей

ОТРИМАНА 4. МАНИФЕСТАЦІЯ ДЗЕЦИНСКЕЙ ТВОРЧОСЦІ “ПЕРШИ АПЛАУЗ”

Делегація КУД «Осиф Костелник» положила венци при крижку на уліваню Вуки до Дунаю

Предсідатель Дружтва
Владо Русин

У Вуковаре, 10. октября, отримана 4. манифестація дзесцинській творчосці “Перши аплауз”. Манифестація отримана у Хижі Лавослава Ружички з початком на 16,00 годzin по-поладню, чому предходзело покладане венцох и палене швичкох при крижку на уцеку Вуки до Дунаю. Організатор манифестації бул Союз Русинох Рэспублікі Горватскай

и КУД “Осиф Костелник” зоз Вуковару. У культурно-уметніцкай програмі участвовали три культурно-уметніцкі дружтва члени Союзу Русинох Рэспублікі Горватскай: КУД “Якім Гарди” зоз Петровцох, КУД “Якім Говля” зоз Міклошевцох и КУД “Осиф Костелник” зоз Вуковару, потым КУД “Ловро Єжек” зоз Марії Бистрицы и “Руснак”

Дружтво Руснацох у Рэспублікі Горватскай. Од визначных госьцох були присутні: Ана Живанович, прочалніца Управнаго oddзеленя за дружтвенні діяльносці гораду Вуковару, Дубравка Рашлянін, предсідателька Союзу Русинох Рэспублікі Горватскай и Борис Бучко, предсідатель Рады рускай національнай меншини Вуковарско-срімской жупанії.

Конферансу водзели Леона Бурчак по рускі и Марія Закалюк по горватски. Манифестація ше отримала зоз фінасайну потримовку Совету за національні меншини Рэспублікі Горватскай и Гораду Вуковару. “Перши аплауз” закончел зоз вечеру за шицкіх учашнікох програмы у ресторану *Quo Vadis* на вуковарскай Митници. **Любіца Гаргай**

Часц публіки у Ружичковей хижі у Вуковаре

Прывітне слово вуковарскай прочалніцы за дружтвенні діяльніцы, Ана Живанович

ПОДОБОВА СЕКЦИЯ «РУШНЯКА» НА ВИСТАВИ У ЛОВРАНУ

Город Ловран у Приморско-горанской жупанији искне је од старих Римљана. Мено достал по ловору хтори роснул у цалих лесох и, окрем у једлох, хасновал ше у старим Риме за правене венцох, хтори у тот час крашели глави побидникох у змаганьох. Зоз богату историју место зачувало и

маруни и даз 4 раз су векши и сладши од звичайних гестинњох.

Уж 42 роки у Ловрану ше отримује културна манифестација пошвеџена маруном – Марунијада. Манифестација ше отримује у трох местох ловранскога крају. Лигњу, Добречу и самим gradu Ловрану дзе ше и завера.

Туристи розпатрају виложени роботи

стари город цо прицагује туристох. Морске побрежје пополнете зоз краснима готелами и вилами збудованима углавним у австроугорским стилу и приближку го Опатиј. У тим малим и цихим месце аруга роштіна хтора рошнє и укаршује го то гестина. Ловрански гестині волају ше

Того року Марунијада тирвала од 10. по 25. октобер. У богатей цалодњовој програми наступили числени културно-уметници дружтва зоз жеми и иножемства. Окрем културней програми ораганизује ше и спортске змагане у фудбалу, бициглијада, бочарски турнир, наступају клапи, як и познати забавни групи и шпиваче, а отворени и рижки вистави як цо поведзме вистава печаркох.

У таким амбијенту подобова секција КД Рушњак ПГЖ уж плејц роки достава простор за предайну виставу своїх малюнкох. Простор ше находит коло цркви св. Јура. Сама локација барз преходна и була нам чесц мац виставу хтору розпатрали числени туристи у Ловрану. Вељ ше питали о нашай роботи, хто зме и розпатрали малюнки. Було и керамики и роботох зоз скла. Мотиви и рижни техники од морских прейг мртвей природи и квеца у акварелу, пастелу, олеју на платну, декупажу, керамики

Вистава малюнкох на преходним месце у Ловрану

и склу були виложени пред очи преходнікох. Найвеќшу уваги мали мотиви моря – марини, а успишни и малюнки марунох мальовани за туто нагоду. На вистави ше першого дня зявело осем малярох, а число ше шлідуючого дня звекшало за трох, так же нас було ведно 11 малярох. Виставу нащивели и городонаачальнік Ловрану, председателька Матки пензионерах городе Ловрану, але и кандидати на вибернанох за Собор зоз сотрудникіками.

Не предало ше вельо, векшином туньши роботи пре чежки социјални обставини у терашніх часох. Бешедполовало ше о нешкайших подїйох у уметносци и догваряли

термини шлідуючих виставох. Так городонаачальнік понукнул простор у ловранской галериј «Лаурус» уж за мешиц дні. Маляре нащивели и вистави двох академских малярох як и стари город Ловран, зоз чије ше турні пресцера карсни попатрунок. Понеже зме ше представили ловранской публики на 42. Маруниди лем зоз виставу на улочки, наздаваме ше же ше то нарек премені. Але, заш лем зме задовольни бо зме неодлуга достали можлівосц виложиц својој роботи у галериј на хтору зме длugo чекали. Тиж так вељ видзели нашу роботи, фотографовали ше з нами и запаметали нас.

Владимир Провчи

Рижнородносц мотивох и техниких

Владимир Провчи

У ВУКОВАРЕ ЗАЗНАЧЕНИ ДЗЕНЬ ПОДЗЕКОВАНИЯ ЗА МОНАШЕСКИ ПОВОЛАНЯ З НАШИХ КРАЙОХ

У Вуковаре, 10. октобра, у цркви Христа Царя зоз архиєрейску Службу Божу, хтору служел крижевски владика кир Никола Кекич, а сослужовали священіки Славонско-сримскога викаријату, и зоз шпиваньом провадзели шестри Василиянки зоз манастирох у Славонским Бродзе, Осиеку и Вуковару, ведно з вирними вуковарскай парохији та інших, подзековане за дарунок монашеских поволаньох и мисийну роботу котру часни шестри окончую на подручу Славониј и Сриму. Владика Кекич у својеј казані живо представел велькосц монашеского поволаня и його

Преосвящени владика кир Никола Кекич служел Службу Божу

ласки кед особа котра го чувствује у радосци жије свой монашески стан. Тиж так отупени, неужити способ мо-

наха роби вельку духовну чкуду, у першим шоре самому појединцу, монашескай заједнici, а дава и подле сви-

доцтво Божому народу, уноши духовну гнітосц до штредку у котрим ше сполнює, наказовал владика. Владика иже раз поволал и шестри, але и шицких других, паноцах и вирних, модліц за монашески поволаня не лем терашніх шестрох, але и будущих котрим Бог дотика шерцо. Окрем осем греко-католіцких паноцах зоз Викаријату, сослужовали и о. Михаило Режак парох и декан зоз Шиду и о. Мартин Древтич, франєвац зоз Винковцах котри вельки прихильник нашай восточнай традиций.

о. Владимир Седлак

ВИБЕРАНКИ - АКТУАЛНА ТЕМА

Пред нами нови виберанки за Горватски Собор. Предвиберанкови час, кажди за себе, вециј або меней виполнести зоз презентација рижних, старих и новых опцијох у арени демократији. Крашне видзиц пробована наших людзох котри ше укљочую, чи у партийним, чи у самосталним аранжману, до-принесц тајкованому „швјету (blagdanu) демократији“ — виберанком.

Шорики раздумована не почија зоз иронију, котру тих дњиња на драже може чуц, гоч и вона легитимна часц демократијосци, але баржей зоз преучаваньом политичнай активносци при наших людзох у часах скорей једнопартийнога вакуума другеј половки 20. столицји. Политика дакеди була составна часц живота шицких класох людзох, так як и вира, култура, робота, просвита...

Людзе више мали даяки интерес, а интереси ше груполовали и заступали прейг заступнікох. И гоч идеологиј приходзели од горе, зоз центральных управох странкох, конкретни потреби ше више разрабляли и у локалу, на местах стретаня од пред церкву до у карчми. Може

буц сирое таке дацо за пречитац, але реалносц живота часто сирова, а сирова є и једина щира, бо є не обробена. Нешка у учаши преобробенай учтивосци, видзише, траци ше природне чувство за комплементарну цалковитосц особи. Ми мame потребу дзеліц у себе рижни швети, роботни, фамеліярни, духовни... Ёдна часц тей цалковитеј особеноносци котра часто појиснута при людзох то саме питане заступеносци думаня појединцах од низших локалних по найвишу инстанцу волану Собор.

Вошли зме до Европскай униј скорей даскељо роки, а иже више у явносци аргументује на способ даяких прешлих часах зоз терминологија подобных и неподобных странкох, опцијох, гражданох... Перши принцип европскога систему же кажди хто держави плаци порцију (порез), т.е. дава од себе часц пенежу за функционованje держави, ма право буц и заступени у ней на юму адекватни спосаб. То би мушели знац, у першим шоре, тоги ћо нас до Европи дриляли, тоги ћо нас до ней уведли, а потим и шицки ми котри праве у тей Европи уж треци рок жијеме.

Заступеносц, то порушовач раздумована и зацикавеносци за одбутца не лем у виберанкових часах, але и през мандат одредзенай легитимно виранеј власци. Видзише же у наших политичних обставинах, програми странкох лем параван, а странки барз далеко од заступанja реалних потребах дружства у його цалосци. Вони дзешка на високих конарох идеологијох и самим тим далеко чловеку ќаждодњового животу. З другого боку гласаме часто по инерциј, по уж пре-дефинованай матрици, або ћо найгорше ніјак!!! „Шицки крадоше, шицки спрэвэдзкоше, не будзем гласац!“, раздумоване зоз хторим ше дава легитимна потримовка и крадошом и спрэвэдзкошом, бо широка аполитичносц масох успих за моцних појединцах котри дриляю власни интереси опрез дружствених и себе опрез потребах держави.

Питане тераз лем иже якей то шицко ма вязи зоз духовним животом о котрим ше у тей рубрики пише? Перша вяза то наша ќаждодњова молитва з Богом охраньованујем у котрой жијеме и за тих ћо су на власци у ней. Уж од самих початкох св.

Павло апостол наглашус по-требу молитви за тих ћо су на власци, не лем пре њих, але и пре нашу свидомосц о важносци участвования у явним живоце держави у котрой жијеме. Системи ше, правда, меняњу, але молитва у литургії столітијами стой, бо христијански принцип, принцип активнога живота у дружству у котрим жијеме. Вони непременліви.

У нових часах, од Другога ватиканскога собора, а и зоз другима документами, церковне учителство частайше вимага и пита активносц у дружствених збуваньох. Воно аж и осудзује политичну пасивносц појединца, кед вона виходзи зоз подлосци индивидуализму спрам заедніцких потребах у дружству, бо за пошлідок ма розвиване индивидуалних политичних моделох хотри дриляю уски интереси и занедзбују державни потреби у својej цалосци. З другима словами то ће случује кед партія зоз держави роби власни маєток котри немилосердно эксплоатује прейг карка житељох — порезних обвязнікох, чиј глас и интереси по виберанкох вециј през штири роки не од важносци за жијетво держави.

Одличательносц за дружтво, як пише у доктринальней ноти зоз 2002. року, заш не лем на виберанковом целу, але и на кандидованих представникох, на окремни способ кед ше декларую зоз християнским предзнаком, же би то вец наисце вони и були. Идуци далей, тот документ поволує на активне бранс участи християнох у явним живоце, та и у политики держави у котрой жио заступаюци вредносцы, котри християнном святинї: право на живот, фамелия, праведносц, социјала чувствительносц за других.

У Горватской ше прейг 90% гражданох декларує християнами. Поставя ше питане: у хторей то опциј заступени чловек, по християнским принципу люб ближнього свого як самога себе? Кед же случайно таек християнской опциј нет, вец моцне питане и гласачом и „християнским“ кандидатом яке то вец християнство жијеме? Чом праве велі нешка не маю основни условия за чловечни живот? Питане: чом чувство нездбаня за малого чловека таке моцне кед сами християне шедза у численых политичних опциох, а дакеди ше аж

дегутантно явно зоз тим пиша як з реклому. Цошка ше ту лем не склада...

Часто ше чус слово о потреби пременкох, а виберанки праве час за то. А премениц ше може лем зоз активним участвованьем и даваньем свойого гласу, а ніяк зоз дудраньем од дому. Кому дац глас? Праве тому за котрого по совисци думаме же найлепше будзе заступац конкретни потреби у контексту дружтва у котрим жијеме.

На сам дзень виберанкох, скорей выходу на гласане, препоручіве щиро ше по-модліц, роздумац и у шерцу одлучиц. Най того разу победзи власни глас, каждого з нас, а не гевти котри за глас по було даяким принципу других ученюю. У тим духу було зложене и тогорочне поручене владикох у Рэспублики Горватской наменене вирним як потримовка уключиц ше до явного живота нашаго отечества, цо нам не лем можлівосц але гражданска, а тиж так и християнска должност.

о. Владимир Седлак

ПИШКУРЕВЦИ ИЩЕ ВШЕ ДИХАЮ И ПО ГРЕКОКАТОЛІЦКИ

З Пишкуревцах ридко кеди мame даяки вистки. Не прето же би нам було чежко пойсц до Пишкуревцах, але прето же ест вше меней Руснацах у тим месце дзе дакеди аж цали улічки були у подполносци населені з Руснацами. Асимилация з ёдного боку и економска криза з другого, зробили же би ше у городу Дяково (дзе як месни одбор спада место Пишкуревци), по попису жительства з 2011. року, лем 16 особи вияшнели же су Руснаци.

Но, пондзелок 26. октября, була радосна подїя! У церкви св. Димитрия преславене храмове швето. Шветочну Службу Божу служел о. Иван Барщевски, парох зоз Сибињу а сослужовали о. Любомир Стурко, парох парохиі Христа Царя з Осиеку, о. Александар Хмиль, однедавна парох у Славонским Бродзе, римокатоліцки священік о. Миро Томас з Леваньской Вароши, та домашні парох о. Игор Сикора.

Апостол шпивал дзияк Михаил Панкович, Евангелию шпивал о. Александар Хмиль, а наказовал о. Миро Томас. У казані о. Миро Томас, котри источашне и водитель Духовного центру Божого милосердия у месце Овчара, недалёко Леваньской Вароши, дзе ше дзечне збераю млади, окреме визначел милосердие Небесного Оца спрам нас, своїх дзецох, а окреме спрам св. Димитрия, котри умар з мученіцку шмерцу не одрекаюци ше своїх вири.

Так визначел же окрем же

3 ліва на право: о. Александар Хмиль, о. Любомир Стурко, о. Иван Барщевски, о. Миро Томас и о. Игор Сикора, домашні парох

св. Димитрие патрон парохиі у Пишкуревцах, тиж є заштитнік Сримскай Митровици и Солуну. Розтолковал вирним и як ше побожносц спрам того святого преширила на восток и на заход, и же за тото найзаслужнейши префект Илирикох Леонціе котри як подзековане за оздравене, у 5. вику дал збудовац два базилики на чесц св. Димитрия, єдну у Сирмию, а другу у Солуну. Парохия у Пишкуревцах основана 1908. року, а два роки скорей (1906. року) збудована грекокатоліцка церква. О церкви ше нешка, попри пароха, старо Михаил и Ганя Панкович, котрим парох на концу Служби Божей окреме подзековал за тоту добро-

ту. Понеже у Пишкуревцах дакеди жило вельке число Руснацах, Горвати и други народы звикли на грекокатоліцку церкву и восточни обряд, та окрем же дзечне приходза подзеліц радосц того велького швета за греко-католіцку парохию, кельо зме могли обачиц, скоро шицки приступели на причасц, гоч познате же ше римокатолікі причашаю лем под єдну прилику, а грекокатолікі под обидвома.

Цікавосц тей Служби Божей була же часц римокатоліцкого хору з Пишкуревцах, под руководзенъем дзияка Панковича одшпивал Оченаш на церковнославянским языку, а помогали шпивац и цалу

Службу Божу.
Цала Служба Божа була троязична (по руски, українски и горватски), та кожде з присутних чул дац на своїм языку, а шицки ведно у духу единства модлеси св. Димитрия велькомученіка за ласки Божо.

По Служби Божей було дружене вирных пред церкву. Жени з Пишкуревцах напекли слани и слатки колачи за шицких присутних, а було ту и соку як и подаєно «хлопске піце». У прісненій розгварки на цеплім ёщенським слунку, остало ше коло пол годзини евоцираюци памятки на дакедишні Кирбаї у Пишкуревцах.

Агнетка Балатинац

КИРБАЙ У МИКЛОШЕВЦОХ ПРЕСЛАВЕНИ ЗОЗ ВЛАДИКОМ

Владика Никола Кекич

На швето Рождества Пресвятей Богородици, 8. септембра у Миклошевцох святочно преславени Кирбай котри возвелічал и владика крижевски, кир Никола Кекич. У грекокатоліцкай церкви, котра ноши мено Мацери Божей, отримани два служби: ранша була на осем годзин док на 11,00 годзин Архиерейску Службу Божу служел владика, котрому то була треца нащива Миклошевцом за Кирбай. Попри владики сослужовали о. Владимир Ма'оч, парох вуковарски и раєвоселски, о. Владимир Седлак, парох петровски котри читал Євангелию, о. Степан Маросавац зоз Дјакова, домашні парох Яким Симунович, викар славонско-сримски. Зоз Егзархату Сербії за грекокатолікох пришли о. Михаило Режак, парох шидянски и декан сримски, о. Владимир Еделински-Миколка, парох у Беркасове и Бикич Долу и о. Владислав Вар'га, декан београдски и парох у Сримской Митровици.

Под час Служби Божей ведно зоз парохиянами шпивали шестри Василиянки котри пришли зоз Вуковару и Осеку. У казані по руски, владика бешедовал о духовних вредносцох котри ше нажаль у нешкайшим способе живота вше меней почитую.

К. Лікар

Євангелию шпивал о. Любомир Стурко, а швичкар була Хана Пешо

жило и робело так же би царство Боже було присутне у нашим живоце нेशка, а не же бизме го обчековали лем там у далёкай будучносци. Виприповедал о Саломонови котому ше Господ Бог указал и гуторел му «Модлі що най ци дам», а Саломон замодлел же би му Господ Бог дал «мудре шерцо», односно «шерцо котре слуха глас Господа Бога, потолковал о. Гашпарович. Так и нам понукнуте же бизме мали мудре шерцо и слухали глас Господні, послуховали що то Господ Бог од нас обчекує и глєда, и виполнювали то, кельо зме лем у можлівосци, гуторел о. Гашпарович.

Дружене у церковній порти после шветочнай Служби Божей

ШВЕТО ХРИСТА ЦАРЯ ПРЕСЛАВЕНЕ У ОСИЄКУ

У Осиєку, внедзелю 25. октобра 2015. року, у церкви Христа Царя, преславене храмове швето, у народу наволане Кирбай. Шветочну Службу Божу служел домашні парох о. Любомир Стурко, а сослужовали о. Ігор Сикора, парох з Пишкуревцох и ище двоме римо-католіцки паноцove: езуит патер Мате Божинович и о. Мато Гашпарович. Апостол шпивала с. Емануїла, Євангелию о. Любомир Стурко, домашні парох, а наказовал о. Мато Гашпарович. У казані о. Гашпарович наглашел потребу же би ше

Службу Божу з прекрасним шпиваньем звелічали шестри Василиянки у рамикох чийого манастира ше находзи каплічка Христа Царя, а хторых за туту нагоду було коло 20 вирнікох и їх госцох було коло 50, та каплічка була прекрасно полна, що іншак не случай на даяку звчайну нёдзелю кед приходзи вельо меней людзох. З тим, за таки нагоди, радосц парохиянох и пароха векша, а окреме ше цеша указац свою виру и свой обряд другим котри ище не упознали греко-католікох.

По Служби Божей було мироване, а потым ше парохиянє и їх госци дружели у порти дзе шестри Василиянки за шицких прирхтиали слани и слатки лакотки, кафу и сок.

А.Балатинац

НАЙ ШЕ НЕ ЗАБУДЗЕ 18.11.1991.

Прешили велі роки
и навше их будзе,
тото ѿ ше збуло
най ше не забудзе.

Зоз цалей держави
людзе ѿ зліваю,
та ѿ там на гробах
мертвих здогадаю.

Смутна рика людзох
колона ѿ руша,
циха и жалосна
тераз кажда душа.

Там на ширим полю
тиж криж положени,
велі мертві цела
у дзири найдзени.

Родичи и велі
венци положели,
а ёсць веліх ішце
ко су не найдзени.

Родичи уж велі
тот швет зохабели,
свойо дзеци вони
не випровадзели.

У тей страшней войни
велі ѿ борели,
за мир и шлебоду
живот положели.

Ми тоти животи
враци не можеме,
за шыцко ѿ дали
ми им дзекуеме.

Мелания Пап

Синиша Главашевич

Приповедки з Вуковару

Синиша Главашевич народзены у Вуковаре 4. новембра 1960. року, дзе и закончел основну и штредню школу. Дипломав компаративну кніжковносц и бібліотекарство на Філозофскім факультету у Сараеве. Робел у школах у Ловасу и Борове, а на Горватскім радио-Радио Вуковару робел як спікер, а потым я редактор и воені обвісцювач. Цело му пренайдзене на Овчари 1997. року, а поховані с 14. марта 1997. року у Загребу на Мирогю. «Приповедки з Вуковару» то 24 краткі лірски приповедки о городу, любові,

ХТОШКА УМАР

поладнє
задзвоніли дзвоні
на турні
церкви
параст на полю
знял шапку з глави
газдиня на штред дворца
шо презегнала

задзвоніли дзвоні
ознова
хтошка умар
подумал параст
хтошка умар
була сигурна газдиня

стануло
перши раз
други раз
трэці раз
а вец почало
предзваняц

умар хлоп
було цалком ясне
и парастови
и газдині

най му будзе
вичная памят

Любіца Гаргай

NETKO JE UMRO

подне
zazvonila su zvona
на tornju
crkve
seljak na njivi
skinuo je kapu sa glave
domaćica se na sred dvorišta
prekrižila

zazvonila su zvona
ponovo
netko je umro
pomislio je seljak
netko je umro
bila je sigurna domaćica

stalo je
prvi put
drugi put
treći put
a onda je počelo
zvoniti opet

umro je muškarac
bilo je posve jasno
i seljaku
i domaćici

neka mu bude
laka zemlja

Ljubica Harhaj

часу, дзецинству, о войни, о людзох, о живоце...

Приповедка о вельких и малих людзох

Кед осторожно послухаце о чим дзеци бешедую, несподзіва вас іх не скрыте жадане же би виросли. Же би були як оцове и мацери. Вельки по гвозды. Дзеци думаю же іх рост будзе достатні же би надвекшал шыцки хмари и несприменосцы котры им грожа. Але то дзеци. Медзитим, кед ѿ запатрице до жвератка и погледаце коло себе людзох котры вас окружую, могли бісце пренайсць неўироятну подобносц.

Нечудне то?

Як да роки и искустви людзом вообще не були од хасну. Вони наисце думаю же досць удыховац воздух и буц у правим чаце у ресторану з правим дружтвом и проблем людской велькоцці ришени. А живот люби таких, за бависко и, на приклад, франти. У гледаню добродзечных людских премашеньях живот роби и велі уступкі. Допушуе им уход на сцену под швейлами шыцких рефлектарох, представя их на телевизийных экранох, понука им положения, обецуе будучносц. А вони навалюю на дзвери

вичносци, не думаючи же публика напушчы іх представу и скорей як представа почне, бо швет напатрэл таких неборакох котры не можу дотхнуц глыбину власнага нещесца.

А кед ѿ найдзе дахто же би им повед о іх смутку, питане чи би ѿ ше не увредзели?! А ту ішце и ёдина можлівосц спашэння. Хто не у станю поднесьсц терху правды, як би поднесол терху слави? Бо слава лем прывидна, цінь котры ідзе за вами. Кед ѿ превельо обращаце за нім, могли бісце страдаці драгу на котру сце рушели, забудзеце причини свойі драгі, страдаці шыцко ѿ сце по тераз мали. А як бісце и не, кед жысце же бісце видзели свойі цінь.

Гевтот хто ходзі так же подноши себе цалого, будзе роснунь ішце баржей. Будзе вельки даваючи себе и патраци напредок. Гевти другі менши и од дзецих, од гевтих котры то лем буду, а без іх швет може бо швету таки не требаю.

А то ніхто не жада.

Же би бул непотребни.

**З горватскага преложела
Мануела Дудаш**

ВЕЧАР ПОЕЗІЇ И ВИСТАВА ГРАФИКИ У РИЄКИ

Символични дарунки за Юрия Лисенка

Литературна секция КД «Рушняк» 23. октября на 19 годзин угосцела поету мр Юрия Лисенка и його дзвіку Дарию, хора виложела 30 графики у просторий Матки пензионерах Приморско-горанської жупанії у Риєки.

Юрий Лисенко висши со-вітнік у Амбасаді України у РГ и на його намаганє по-рихтани Літературно-подо-бови вечар хтори тирвал два и пол годзини. У публики

ше нашли и значни госци, медзи иншими Віктор Камінський, предсідатель української національнї заєдніци у жупанії, оперна шпівачка у риєцьким тетру «Іван пл. Зайц» и предсідателька УКПД «Дніпро» Ольга Камінська, предсідателька словацької національнї меншини у Риєки, Мирослава Гржничова, предсідатель КУД «Босна» Вінко Стаменич и други нащивителе, векшином зоз подбового кругу.

Виставу граffикох Дарії Лисенко порихтала єй мац Ала Лисенко, хтора вибрала єднаки чарни рамики хтори роботом дали елеганцию. Вистава будзе отворена два тижні.

Літературна часц програми започала зоз шпіванками у виводзеню Дружтва «Рушняк», а предлужена є зоз представліньем дугорочного успішного сотрудніцтва медзи амбасаду України и риєцьким Дружтвом Рушняк.

О госцovi, поетови Юрийови Лисенкови, присутні могли чуц же автор закочел універзитет «Тарас Шевченко» у Києве, же робел на Факультету новинарства и дзе магістровал. Од 1998. року заняты є и Миністерстве вонкашніх работах у України и 3 роки бул тайомнік амбасади України у Загребе. Так 2002. року у Загребе друковал кніжку поезії ведно зоз свою дзвіку Дарию под назву «Ідзе свашта». Того року друковане друге, дополнене виданie.

О Дарії Лисенко могло ше чуц же ма 23 роки и же у РГ живе од свога шестого, а зоз малярством ше заніма-

од дзештаго року. Кед 2013. року у Києве закончела преддипломски студий німецкого и англійскаго языка, у Загребе уписує дипломски студий германістики и исторії уметносци. Пише поезию на українским и горватским языку.

Юрий Лисенко прочитал ве-цей свой твори, медзи иншими писні за дзеци. «Пес на мешачку», «Страшни лес», «Блиха», «Шпіванка о ку-нох», «Псово муки», «Остро-во Крк», «Кого того» и велі други. За кожну писню дал коментар як настала.

У кніжки ёст значно меней писні Дарії Лисенко, ёдна часц написана и на німецким языку, на горватским языку друкованы ёй писні «Упа, упа — писня глупа», «Блесава шпіванка» и други. Скорей мешац дні на конкурсе поэзії медзи 90 поетох победзела зоз писню «Укаж ми гевтого хто зна ѿ ютре». Млада авторка заокупена оз соцыйальну тематику на модерни спо-соб, а на німецким языку пише о Крачуны, златней рибки и другому.

Члены литературнай секцii КД «Рушняк» Владимир Провчи и Бисерка Вукович з тей нагоди тиж так прочитали ве-цей свой твори.

На виставу граffикох Дарії Лисенко огляднул ше Владимир Провчи, хтори замерковал окремну педантносц и незвичайне спатране по-ртретох. Вистава врацена до Загребу пред даскеліма днями.

У програми ше зоз двома українскими писнями пред-ставела и примадона тетару «Іван пл. Зайц» зоз Риєки, Ольга Камінська.

Зоз ёй наступом успишно за-кончени литературни вечар у организацii КД «Рушняк» Приморско-горанской жупанії.

Владимир Провчи

Владимир и Татяна Провчи зоз Дружтва «Рушняк»

ОТРИМАНИ ОКРУГЛИ СТОЛ У ОРАХОВИЦІ РУСНАЦИ ВЧЕРА, НЄШКА, ЮТРЕ

Урганізації Союзу Русинів РГ, а зоз фінансийну потримовку Совиту за національні меншини РГ, отримане совитоване Округлий стол (под назву «Руснаци вчера нешка, ютре»). Совитоване тирвало два дні, од 16. по 18. жовтня того року, а преінштераець учаснікох було змесцено у едукацыйним обекту осціцкого Червеного крижа Меркур у Ораховица.

И того року на штвартим совитава у Ораховици ше по-зберали назначнейши дружтвени, політични, просвітни и культурни работнікі хтори хвильково робяя у руских кругах у РГ, представитеље младих зоз нашай державы, іх госци зоз иножемства (подпредседатель Национальнаго совиту Русиніх Сербії, Йовген Мудры и др Саша Сабадош, историчар и вигледавач рускай истории). Окрамну чесць нам указал и сам председатель Совиту за національні меншини Алекс-

андар Толнауер, хтори всеботу 17. жовтня дополадня отримал преподаване.

Ціль Совитованя першеннейно бул у розпяtranю терашнього стана и предкладаню ришеніях вязаних за квалитэтнейше вітвіріване правох и шлебодах рускай національнай меншини през розвиване иснуюющих формох и твореню новых механізмох повязованя руских здруженіях медзі собу и других меншинских здруженіях.

За нас барз значне змоцнене сотрудніцтва зоз Руснацами преінштрані, цо барз значне пре іключоване РГ до процесох евроінтеграційох. Нужне змоцніване медийного простору у нашай жемі и ширше, и презентоване руского язіка на радио и телевізії, як и у других медіаох. Активно уключоване організаційох цивілного дружтва у розвиваню политики на національнім, рэгіональнім и локальнім уровню

и творене условійох за потримовку цивільных дружтвох. Всеботу дополадня председателька Союзу Дубравка Раšлянін привітала шыцкіх присутніх и слово дала еменітому госцю зоз Войводини, др Сашови Сабадошовому, хтори зоз исторійного боку дал толковане назви Русин, зоз хторим ше нашо предки приселі на нашо просторы. У викладаню виложены краткі препатрунок исторії Русініх од покресцованя Київскай Русі 988. року по сучасну исторію Руснацох бувшій Югославії. Визначени вецеі окреме важні події за исторію Руснацох на тих просторах, як то формаване Руского народнаго просвітнаго дружтва (РНПД) 1919. року, зоз чим почина организавані культурни живот Руснацох у Южнай Панонії, веце обявівоване Граматики Гаврила Костельника 1923. року, з хтору почина ко-

дификациация языка бачванско-срімских Руснацох, як и найважнейши події періоду пасле Другей шветовей войны, як цо напріклад формаване Рускай маткі 1945. року, сноване Союзу Русініх и Українцох Горватской и други. Дати акцэнт и на двух вірских уніюх, Брест-Літовскай зоз 1596. року и Ужгородской зоз 1646. року, хтори формавали религійны ідентитет, медзі инши-ма, и Руснацох у Бачкай и Сріме, як грекокатолікох, понеже праве грекокатолізэм у велькай міри дапринесол очуваню національнаго ідентитету Руснацох на тих просторах.

Не меней значне и знаходзене Русніцах на подручу Бачкай и Сріму, на хторим наш народ зачувал свой вірски и національні ідентытет од штредку осемнастаго віку. Руснаци грекокатолікі

Председательство Союзу на схадзки у Ораховици

Александар Толнауэр, председатель Совету за национални меншини РГ трыма преподаване

и вира и церква тиж так помогли у чуваню ёства у обстановох войнох и других миграций на території южного Бакланя. По законченю уводнай розправи пан Сабадаш дал нагоду присутним же би раздумали о поведзенім и поставели му питання.

Други значны викладач бул председатель Совету за национални меншини у Влады РГ Александар Толнауэр. На початку свайго викладаня вон привітав присутніх з боку Совету за национални меншини и 8 активных соборских заступнікох хтори члені Совету. Толнауэр бешедовал о самей функції Совету хтори основані 2002. року як кровне меншинске цело, понеже слово о єдним органу Влады котри по-при 8 соборских заступнікох чишил іще 7 значны особи зоз шорох меншинох. Скорей Совету, по 1997. рок, існовал лем Владов совет як совітодавнє цело, але кед Горватска приступела прегваряню за уход до Европскай унії, ёдана зоз точкох хтори требао виполніць було и ришоване меншинскаго национальнаго питання. Специфичност нашай жемі и у тим же ше у Отчественай войни найвекша национална меншина нашла наспрам векшинскаго народу. Шицкі национални меншини маю можлівосц ришовац нестранацкі питання прей' Совету за национални меншини, а найзначнейші пра-ве то же у нас национални меншини маю можлівосц уп-лівовац на политични живот жемі. У Европи кажды хто плаці порез ма право буць политично заступні, а тото пра-вило вредзи и у нас. На каждай схадзки Влады присутні голем ёден член Совету за национални меншини и ані ўно одлучене Влады ше не запро-вадзую без информаванія Совету. По формавані Совету меншини зоз буджету доста-вали коло 20 милиони куні за шицкі программы, а на приклад лем прешлого року за програ-ми культурнай автономії,

шкльство и други потреби ви-двоёни коло 184 милиони куні. Такі средства, окрем ішце Іта-лії, не видвоюе ані ёдана жем у ЕУ. Тиж так треба знац же средства хтори ше видвоюю за меншини у буджету водза ше як донациі. Білатерални одноношения маме зоз 6 жемамі. Совет державне цело, а Рады и представител националних меншинох выбраны на уровню локалнай самоуправи (општины, городы, жупаній). Рады маю советдовну улогу, вони ше не требаю занімац зоз фольклорам, але бы требали обезпечиць другім здроженью условия за фольклор. Кед Рада замер-куе же даёден общи акт на локалним уровню принесхени на чкуду меншини хтору за-ступа, вона ше писмено обраща надлежному министерству, а вец ше далей обвисцуе Совет. Совет не финансав Рады, але културну автономию по критериюм хтори шицкі меншини дужны виполніць. Пенс-жи за хтори ше прэгваря зоз Владу маю фундамент включено у звитых як тоти пенс-жи потрошени. Министер финан-сийох и председатель влады разпратраю тоти звиты.

У нашей жемі не иснусе страте-гія управия з разликами. Кажды група ма свойо интересы и медзі меншинами може присц до конфліктох, а задача Совету контролаване у напря-ме права за шицкі процинности хтори маю буць усоглашены на хасен шицким гражданом и припадніком националных меншинох у РГ. Ми жысеме у єдним дружтве зоз ментальним скло-пом другого часу и то нам за-вадза. У Совету муши буць до-вориа до системи, а кажде до-вориа до себе ноши и од-редзени ризик – гуторел Толнауэр. Часи хтори приходза буду признавац лем знане мес-то традиційного и здобутого права. Лела Дітко ше опитала яки обставини зоз двойністим пра-вом гласу, на чо Александар толнауэр дал одвит же зме-шицкі записані до базы ви-

беранковых податкох и на ви-беранковых местах мушиме гледац лістину за меншини. Уставні суд утаргнул позитивну дискримінацию за меншини.

Мійо Шайтош ше опитал що зоз препоруку же би припад-нікі националных меншинох мали предносц коло запош-льована.

Толнауэр одвитовал же пер-шенство маю бранітеле, са-мохрани мацери и национални меншини, але лем у правных цехах и державнай управи. Условіе же би ще припаднік националней меншини коло прывяджання поволал на тот член закону и же би конкур-вал под истыми условиями.

Лела Дітко поставела питане давория спрам здроженьюх и роботи у здроженьюх, бо ви-ходзі же давориа до их роботы слабе и критериюм віше чеж-ши.

Толнауэр одповед же крите-риюмі присподобені ЕУ и вони состояна часц финансаванія у цивільнім дружтве, цо значи же кожда приредба и кожда прора неодлуга буду мушки буць зняті на видео же би ше видзело число людох. У РГ иснусе коло 53000 здрожения зоз хторих ше три штварціні финансав зоз буджету. Остане лем 5000 до 6000 здрожені. Совет на боку здроженьюх, але критериому неблагаюці. Дубравка Раашлін опитала ще чи ёст шансі же би ше културно-уметніцкі дружтва националных меншини видзе-ліли зоз критериюм. Одвит бул краткі же то неможліве. Агнетка Балатіна ще опитала чи национални меншини можу буць защищены як национал-ніскарб РГ.

Толнауэр дал одвит же змен-шане 35% средства за шлєпіх, 25% за инвалидох, а лем 3% за меншини. Ніхто зоз нас по фахуне меншина, я не Жыд по заніманію як чо ніхто зоз вас не може буць Руснак по заніманію, чо значи же свойо интересы охранюеме доброд-зечні.

Було питані вязані и за пре-ддаване продуктох и ёдлох на виставох, як и ѿ будзе зоз гевтіма здроженія хтори на час не усоглашени статут зоз Законом о здроженьюх.

Одвит бул ясны и краткі, же ше висцераю зоз регистра здроженьюх, кед ше пререгистра-ції буде мац право аплюковац за средства.

Всаботу пополадню три ро-ботни цела мали окремы схад-зки. Председательство Союзу мало звітну схадзку як и при-ношэні плана роботы за на-ступні період. Актуални по-литични питані за рускую на-ционалную меншину ришовали председатель националных меншинох у местах и пред-ставител Радох, а окрему схадзку мали представител просвіти и информаванія вед-но зоз младима.

Внедзелю приношени звіти и заключені о роботы. Медзі іншым, присутнім ше пред-ставел и гості зоз іножемства Йоўген Мудры, подпредседа-тель Национальнаго совету Сербії, хтори бешедовал о обставинох и финансаванію у хторых тэраз жиу Руснацы у Войводині. Як и у нас, нажаль, и там асимиляция моцна, та ше вшэліяк треба намагаць за-тримац дзеци. То можліве зоз питань цікавых змістох, прекладаньем рисованих філ-мох и подобнаго. Тиж так по-нукли нам сотрудніцтво зоз їх здроженія як и ширше.

Нашо млади не чувствую хасен рускей бешеди, але им треба частейше понукац можлівосц у другі штредкі дзе им рускі язік будзе од хасну, як чо то наприклад у Славацкай и Польскай.

Округлы стол порушал велі цікавы питані обстойносці рускай националной меншини у РГ и наздававаме ше до пия-того, ювілейнаго стрэтнца наступнаго року голем даёдно питане достане квалитетни од-вит.

Вера Павлович

ПРОМОЦІЯ КНІЖКИ ЮЛИНА БУЧКА «ЛЁМ ПИСНЯ ДАЛЕЙ БУДЗЕ ЖИЦ»

Іриней Мудри, представитель Руснацох Городу Загребу и домашні збування

В суботу, 24. октября, Руснацом у Загребе була представлена кніжка композицій Юліна Бучка «Лём писня далей будзе жиц», чий видавання у величайшій мірі оможливів і Представитель Руснацох Городу Загребу, мр. Іриней Мудри. Кратку програму, под час якої ше присутні могли упознань заживотом та творчосцю міклошевського композитора Юліна Бучка, порихтили члени штирох руских дружтвах: КУД «Яким Говля» з Міклошевцох, КУД «Яким Гарди» і Дружтво «Руснак» заж Петровцох, як і КУД Руснацох з

Осиеку. Попри Руснацох заж Загребу, на промоції присутствовали і председателька Союзу Русинох Республіки Горватскай, Дубравка Рашиянін і член Совету за національны меншини РГ, Звонко Костелник.

На представлению кніжки здружени оркестер дружтвах заж Петровцох і Осиеку провадзел два шпіванкі, «Дунаю, ріко» і «Уцихній шерцо», а шпівали их Міхал Голік з Петровцох і Леся Мудрага з Міклошевцох. Івона Гнатковіа з Вуковару одшпівала композицію «Червена ружичка», док Юлінов син Борис присутнім представіл шпіванку «Каліно моя», а дзівка Ана свою інтерпретацію шпіванкі «Била голубка». За конець програмы женска шпівацка група КУД «Яким Говля» з Міклошевцох одшпівала «Дус вітрык», хтору порихтала Ана Бучкова.

После програмы гости и домашні предложили дружене у приемнай атмосфери, а од Бориса Бучковога дознаваме же представлінне кніжкі, после Міклошевцох і Загребу, заплановане і по других местах дзе жио Руснацы, насампредз у Осиеку і Петровцох.

Леся Мудри

Ана Бучко, солісткіня

Леся Мудри, водітелька програмы і солісткіня

Женска шпівацка група КУД «Яким Говля» заж Міклошевцох

Публіка на літературным вечару у Загребе

ГУ ОЗНАЧОВАНЮ 165. РОЧНІЦІ ДОСЕЛЕНЯ РУСНАЦОХ ДО МИКЛОШЕВЦОХ

ВИЧНИ СПОМИН НАШИМ ПРЕДКОМ

— Видаватель Фотомонографії „Миклошевци под сримским небом” Рада Месногого одбору Миклошевци

Познате нам же ше Руснаци зоз Руского Керестура и Коцюра до Сриму и Славониј почали присельовац на початку 19. сторочя и так за коло 50 роки настали два руски острова —Петровци и Миклошевци. Причини їх пресельовання були вязані за економски стан. Руского жительства було вельо, обрябяцей жемі не було за шицких, та не було ані роботи. Дзекуюци факту же ше у околіску Вуковару находзели два вельки пански маєтки, керестурски и коцурски наднічаре за

Дюра Бики кратки час достали довириє. Знали и сцели робиц на полю, зоз статком и шицко тото що требало.

Роки и деценїй преходзели швидко, а векшина з тих приселеных наднічарох маєтно напредовали, постали свойо газдове. Праве дзекуюци витирвалей роботи и традиційней рускей шпоровносци, Руснаци на тим по-другу були познати и ширшей явносци.

Же бизме ше згадали наших предкох и їх вичнай трапези Рада Месногого одбору, у составе Дюра Бики, Златко Поточки, Штефица Войнович, Желько Лікар и Борис Симунович, ище прешлого

року порушала ініціативу з цілью же би ше того року організовало шветочносц хтора би була пошвеченя 165. рочніці доселеня Руснацох до Миклошевцох. Ініціатива прилапена на уровне валала и зоз прірхтованнями ше почало та-кай. З тей нагоди зме бешедовали зоз предсідателем Організаційного одбору Дюром Бикийом, а на питаня же як прилапена їх ініціатива, хтори змисти предкладали, зоз хторима ше почежкосцями стретали, вон нам одвітовал:

— Познаваюци яки обставини у Миклошевцох, хтори окреме вязані за демографіску слику, ище влече прешлого року предложели зме же би ше почало зоз зазберованьем архивного матеріялу, же бизме назначали цо веци особни податки о наших жительях. Ціль нам бул видац єдну книжку же бизме отаргли од забуца живот и обичаї наших предкох, же би вона попри нєміх памятнікох на теметовох була вични спомин, згаднік и потвердзене же на тих противорох дечениями жили нашо людзе. За тот проеккт достали зме вельку моралну потримовку од міклошевскай грекокатоліцкай веркви и о. Якима Симуновича, а же би вон бул до конца реалізовані дзечніе ше прилапел учитель Дюра Лікар. Організаційни одбор на по-

чатку августа мал у плане же би ше у рамикох означаваня спомнутей рочніці нашли веци змисти, але пре об'єктивни причини зме за єден кратши час заключели же не годно буц шицко реалізоване.

— Чи нам можеце повесц дакус веци о книжки хтора нєодлуга пойдзе до нашей явносци?

— То фотомонографія (літопис) Миклошевцох. Текст у книжки друковані на руским и горватским языку, а вона обрабя прешлосц Миклошевцох. Подзелена є на два часци. У першай у скраценей формі — Миклошевци од доселеня (1850. року) по нєшка, описані обичаї, живот и робота жительюх, комуналне пошорене валала, спорт, традиційна культура (вира, школство и культура). У другай часци описане кажде гарадовство: квартирельни будинки, економски обекты, занімане, розвой польопривредней и статкарской продукції (од далёкай прешлосци по нєшка). Фотомонографія „Миклошевци под сримским небом” ма 440 боки, а у ней обявениколо 1500 фотографій особах и обектах.

Предслово написал др сц. Филип Шкилян, висши сотруднік Инсітита за міграції и народносци Республики Горватской, а рецензенти о. Яким Симунович, викар славонско-сримского викарияту Крижевской епархії и др Оксана Тимко, позарядови професор на Філозофским факультету у Загребе.

— Програма шветочносци уж утверdzена. Як вона будзе випатрац?

— Означаване спомнутей рочніці под покровительством жупана Вуковарско-сримской жупаниї Божи Галича отрима ше цеком новембра мешаца. На програми будзе: Служба Божа, Шветочна схадзка, промоция Фотомонографії и вистава старих слик и ручных работах міклошевских женох. Кед слово о старих слик, думам же потребне и з тей нагоди подзековац шицким Мікло-

Дюра Бики

шевчаньом як и велім хтори ше одселели и нєшка жио ширцом отечства и швета же з нами, а насампред зоз автором, дзечніе сотрудзовать и же дали найосновнейши податки о своіх найблізших. На сликох зме годни видзиц як ше нашо предки облекали на початку прешлого сторочя и познайш (старши и младши жени и хлопи, дзивки, легінс, молодята, млади анді и дзэцы), як ше дакеди робело на полю (косидба и тлачидба), роботи зоз конопу, як препровадзоловали дзугоки жимски вечари и рижки дружтвени активносци.

Тиж так мушим надломнуц же ше до організації уклучели и же морално и матеріяльно помогли скоро шицки заруженя зоз руским пред'наком у Республики Горватской.

— Остало вам ище лем даскељо дні за прірхтоване. Засцігнене шицко поробиц?

— Думам же не будзе ніякого проблему. Ведно зоз општины пошориме штредок валала. Жителе ше дзечніе одволяю на нашо поволанки, а я особне будзем найщешлівши кед спомнуту Фотомонографію достане кажде обисце у валале. У ней шицки найду своіх найблізших, згададнюю ше веліх подійох...

Мило ми же ше нам поспишело релизовац тот наисце вельки проект и же ше на єдним месце, у Фотомонографії, найдзе велька векшина особах хтори народзени лєбо єден час жили у Міклошевцох.

К. Лікар

Предки Кирила Хомого зоз Міклошевцох (сликоване 1904. року)

РОЗГВАРКА З ГЕЛЕНУ ШОБАН

КЕД ЧЛОВЕК З ЛЮБОВУ РОБИ, ВЕЦ НІЧ НЕ ЧЕЖКО

Дюра Бики

Гелена Шобан народзена у Шидзе у фамілії Дітковіх. Гоч ей оцець бул зоз Шиду, а мац зоз Миклошевіцах, свой дзейнісці дні препровадзела у Вуковаре, бо ей родичи ту приселіли. Уж будзе и петнасты рок як жиє и робі тута Осиеку.

Кадзи Вас водзела животна драга?

Од малючка сом любела помагаць людзом и знала сом же то сцем робіць у живоце. Рушела сом до гімназіі у Вуковаре. Закончела сом два рокі гімназії, а веци уведзена такволана Шуварова реформа, та сом остатні два рокі выбрала медыцински напрям, з оглядом же сом знала ў цем студирац. Студирала сом у Београдзе, закончела студий и тэраз сом дипломовани дефектолог-логопед. На студию сом ше залюбела, одала и на трэцім року народзела сом сина Страхиню. Два рокі потым, кед сом дипломовала, народзела нам ше дзівка Дуня. Даскельо рокі потым, народзел ше и син Огнен.

Гелена Шобан член КУД Русинох Осиек

Поведзце нам даскельо слова о свой роботы.

Дахто бы подумал же робота котру робим барз чежка и же за ню треба велью сцерпеня. То завиши од особы до особы. Я верим же гоч яка робота котру чловек робі з любову, не чежка. Знам же дзеци барз чувствую нашу любов и прето барз значни наш приступ гу дзецом. Роботу дефектолога-логопеда робим уж бліско 30 рокі. Першэ сом робела у Вінковіцах и Вуковаре, а тэраз робим у Цэнтру за дзеци з окремім потребамі „Іван Штарк“ у Осиеку. То установа котра ше стара о дзецих з окремім потребамі на подручну цалей Осечко-бараньскай жупанії. Дзеци з котрима робіме подзелены на дзеци зоз векшими почежкосцями и дзеци зоз лёгчайшими почежкосцями. Я мам свою групу з котру кождод-

ньово робим. Окрем з дзецими, у контакту сом и з іх родичами. Велі родичи знаю буць застарани, та им помагам же би превозишли свой бриги. А кед дзецко направі „крочай напредок“, ведно ше радуєме.

А коло роботи котру любице и руска писня краши Ваш живот.

Барз крашніс кед голем малу часточку свойого часу видзелююще за пестоване культуры, але и тот подаровани час кождому ше враци на окреми способ. Любим культуру, любим писню и танец. Прето сом ше и уключела до роботы Културно уметніцкого дружтва Руснацох у Осиеку. Гоч мам досць роботи з дзецими, віше найдзем часу за тижнёво проби котри мame з хором. То не лем проби на котрих одшиваме до мame увежбац, але то ве-

лью веци ад пробох. То часточки зоз животу у котрих, коло писні, побешедуєме на мацеринским языку, нашмееме ше и розменіме красни искусства. Як сом уж и гварела, кед робице зоз любову, ніч не чежко, а культура ше и пестує з любову. Мило ми же сом и свой дзеци научела тому. То найвеци відзим прэз свойого наймладшаго сина котри барз любі мелодію и писню.

Дзекуєме Гелени Шобан на розгварки и же з нами подзелела свойо искусства. Гелена Шобан нам шведочи приклад дакедишней успішнай студенткіні, потым и мацери, а тэраз уж и баби, а тиж так и жени котра робі и співа зоз шерцом, особи котра робі з любову и прето є успішна.

маг. прим. едуц. Мануела Дудаш

ДАКЕДИ БУЛО... (3)

У єдним валале жили брат и його шестра. Вон ше оженел и мал свою фамелию и свою хижу. Вона ше нігда не давала и свою хижу нігда не мала, але жедлярела у єднай хижки на дворе прейг драги од своего брата.

Понеже теди лікарех вельо не було, вона од малючка мала якишик дар за того у себе, та ше так самоуко зоз тим и занімала и од того и жила.

Понеже за ню як таку шицки знали, през дзень би гу ней часто по рижну помоц доходзели.

Вона би им помогала, а вони би ёй за того помогане вше з дачим подаровали и вона би од того жила.

За тото цо вона през дзень роби шицки з околіска знали и були зоз ёй роботу задовольни.

Тото цо ніхто о ней не знал, та ані ёй власни брат, хтори бивал прейг драги, а то тото же гу ней вноци приходза рижни траваре ѿ ў приношими рижни трави зоз хотрих вона справяла рижни мелеми, тей и масци.

Раз так кед вон у штред горуцого лёта вноци спал под конком под комарніком, зачул як прейг драги, дзе його шестра бивала, хтошка дурка на ёй облак.

Станул, вишол спод конка на капурку та ше озвал неизвестному, же кого вон там гледа.

Гевтот му одвітовал же є путнік и же за себе гледа ноцнік.

На тото му брат, же би защищел шестру, одповед же най ше склоні од того обисца гледац ноцнік, але най ідзе там на конец валала и, думаючи на теметов, гварел тому непознатому же там вельо людзох шля, та най ше и вон там до рана випросци и одпочине, а нарано най предлужи далей.

На тоти слова непознати му одвітовал же неодлуга вон там будзе спац.

Ютредзень дідо шицким приповедал же цо прешлей ноци дожил.

И док ше тата незвичайна приповедка з устох до устох наоколо ширела, дідо о неполни два тижні наисце, гоч ані не хоровал, бул за навики однешени спац там на конец валала.

Дакеди було... (4)

У першай половки прешлого вика нашо людзе вельо иншак жили як нешка. У першим шоре, брали ше скоро шицки Руснаци сами помедзи собу. Скоро ше нігда не розиходзели, прето же им малженство було святиня на хотру пришагали на Библиі и тримали ше тога же док нас шмерц не розєдині.

Так ше и єдна млада пара повинчала и жила з мирним животом зоз своїма двома хлапчиками, док ше єдного дня жена и мац синох не похорела и неодлуга и умарла.

Остал оцец сам зоз малима синами. Але не за длugo, прето же теди були таки часи и теди людзе єдни другим помогали у шицким, та и у тим же би ше людзе медзи собу спарели, поготов таки цо прешмерц свої пари зоз дробніма дзецими сами остали.

Так було и у тим случаю кед оцец двух хлапчикох остал гдовец.

Такой после жалосци, хтора звичайно тирвала од шейсци мешаци до рока, почали людзе помедзи собу шушкац и шептац кед ходзели по свадзбох и Кирбайох же там у тим месце ест гдовица подобных рокох, а ма подобных рокох и дзеци, та вец би их двойо, так як ше гвари, здалека, медзисобно упознавали и спаривали.

Теди таке дацо ше не брало нікому ані за зло, ані за грих, але аж и за чесц же направне добре діло, же спарени два особи хтори сами остали, понеже им пара умарла.

А понеже ше на винчаню пришага же це не опущим аж

до шмерци, та кед ше таке трафело, таки особи мали не право и у церкви ознова винчац.

Так и у тим случаю людзе упознали гдовца и гдовицу зоз по двоїма дзецими.

Побрали ше вони, повинчали, а понеже були ище досц млади, мали и свой заседніцки дзеци.

Понеже мали вельке гумно там ше им дзеци до милей волі вше бавели, але не було вше и так.

Раз кед оцец вишол зоз хижи зачул галайк и врещане. Кед видзел цо ше на гумні случуе, вошол нука до хижи та гутори жени — Нохе ідзіме до гумна розрэпіовац дзеци, бо там мойо и твойо дзеци бию нашо дзеци.

Жывот як и тераз, так и теди бул вшэліаки. Ишли дні и нараз ше до валалу приселела война.

Питали ше газдині же дзе сей газда. У тот час ше и вон зявел. Вони го такой повидомели же пришли по ныго. Вон ше почал вигваряц же ма велько дробні дзеци, та хто же ше о ніх будзе старац и так далей.

Єден го у тот час вдерел з кундаком и газда теди видзел же кельо годзин и пристал ше «добродзечнє» спаковац и пойсц до войны.

Там бул даскельо роки, телько кельо требало по конец войны.

За тот час прешол и обуку и їх превоспитане. Кед пришол дому то бул цалком други чловек. А то було у тим же го там превоспитали же Бога нет, же вон там дзе бул же Бога там поховали и вон ше у складзе зоз тим и справовал.

До церкви не ходзел, а ані жени и дзецим тото не допуштал, у складзе зоз тим ані обвязки спрам церкви не вимиржал.

Дзеци повирастали, попристановляли ше и там у нових фамелийох жили по своім, углавним по християнски, та як жили и фамелиі одкаль

им була пара.

Преходзели роки, дідо остарел, та так єдного дня и умар.

Зишли ше шицки дзеци поховац діда.

Почали ше радзиц о хованю, требало би дац и предзваняц, але як кед оцец до церкви не ишол, а и наказал же не сце паноца на хованю.

Радзели ше дзеци, радзели и порадзели же оцец не живи та не будзе пригваряц и вадзиц ше, а вони же оца поховаю зоз паноцом так як Бог заповеда, а людзе на жемі практикую, а там док пойдзе пред Бога най му вон судзі по його правілох.

Требало ше тераз пойсц порадзиц до паноца.

Пошли и там ше о шицким швидко порадзели.

Найвекши проблем бул у тим же покойни, од теди як увойни поховал Бога, ані рукоўину спрам церкви не вимиржал, та ше длуства спрам паноца, дзияка и дзвонара надосц назберало.

Дзеци и длуство пристали виплациц, лем най ше оца похова так як обичаї и шор накладаю.

Пошли дому на оцов пойд, награбали до мехох зоз оцового жита, кукурици и муки, покладли на коч, попрагали оцово коні та гайд на парохию плаціц длуство.

Кед тото було покончене, дідови аж теди було оглашene.

Ютре у заказані час одбуло ше и ховане у обисцу одкаль діда у труни його коні на його кочу одвезли на його остатню драгу, на теметов. Там діда, як и каждого другого покойного, поховали и дому ше порозходзели.

О тим ше у валале ище даскельо дні по другу валалску подію приповедало, а потым помали и призабуло.

Придало ше го до рукох Божых, а як вон там за свой діла наградзени тото нам ніхто нігда не пришол повесц, та ані вон сам.

Желько Гаргай

ПРИРИХТОВАНЕ ЖИМНІЦІ

Верим же єдна часць сучасних газдиньох нє риختа жимніцу пре рижни причини. Єдна причина то вшеліяк и тата же у остатніх часох, а поготов од кеди у нас поостверані вальки тарговински центри, през цали рок мож купиць рижну швижу овоць и швижи заградково продукти. Заш лем, велі газдині пририхтую жимніцу, а вони за тато маю свойю причини. Наприклад, дахто ма свою овоць и свойю заградково продукти, та чакда же би им препадли. Дахто тато исте може задармо до стаць од родзини, сушедох, приятельох, а дахто, гоч то и купує, люби маць през жиму порихтану жимніцу на власни способ и по власним смаку. Подаєдни продукти анії не можеце найсць по дутянох, як цо наприклад змарзнути або квашени бундавки, маджун зоз яблукох и подобне. Способ пририхтована жимніци завиши и од рижних факторох, але и од смаку домашній челядзи. У сучасних квартельох шпайлз барз мали, або го вообще нет, та вець ше газдині найчастейше одлучую за змарзане. Гевти хтори маю у дому вецей простору одлучую ше за варене парадичанки, правене компоту, варене маджуну и квашене заградковых продуктох. Велі млади газдині думаю же им пририхтоване жимніци одбера велью часу, та им велью легчайше купиць потребне. Медзитим, кед ше рихтане жимніци добре випланує вено не одбера велью часу, а маце вельке задовольство през длугошу часць рока поесць цошка свою. Пририхтоване домашній жимніци може буць вельке задовольство, а ище вецей хасноване истей, а прихтаней по рецептох наших мацерох, бабох або и прамбабох. Индустрыйно порихтана жимніца нігда не може заменіць домашню. Индустрыйни продукти барз часто

имитирию смак домашній жимніци, та ше вець додаваю рижни фарби и ароми, але квалитета не може буць иста. За людзох хтори научели на смак домашній жимніци и сама думка же би таке даць купели не прилапліва.

Подаєдни на финансійним плане не находза оправданосць же би рушали до правеня жимніци. Кед шицко порахую вець им випатра же єден дунчик у дутяну тунши як гевтот цо би го сами у дому направели. Медзитим опатриме то зоз другого боку. Шицки жадаме поесць або попиць даць цо направене од 100% овоці або желеняви. Кед опатриме по тарговинох цени гевтих готовых продуктох хтори на себе маю означене 100% обачиме же вони и по два раз, або три раз драгши од звичайних, а праве лем вони ше можу поровно вац зоз домашнюю жимніцу. Цо ше дотика, наприклад, гевтих туніх сокох и сирупох, уж добре позната ствар же ше можу направиць без овоці. Пририхтоване жимніци у власним дому може ше робиць на вецей способи. Овоц або желеняву можеме прихтаць зоз стреилизацию, пастризацию, осушиць ю, або змарзнуць. Тиж так можеме наквашыць зоз солю або конзервовац зоз цукром, оцтом лебо зоз добаваньем рижних конзервансох. Медзитим, иснусе ище єден способ на хтори зме, близовна сом, кед не шицки вець векша часць нац забули, а то одкладане же леняви до доліка.

Стара метода одкладаня и чуваня желеніви у доліку могла бы буць атрактивна и у нешкайших часох поготов прето же е не драга и єдноставна, не троши струю, а желенява остава швижа и през цалу жиму. До доліка можме положиць мархву, петрушку, пастернак, цeler, цвіклу, репу, чиковки, кромплі. Шицки тоти заградково

Квашена паприга, огурки и айвар

продукты муша буць сухи, не очкодованы и без лісца. Долік ше прави у дворе або загради под час сухей хвілі концом новембра, або початком децембра. Перше ше на жем пложи суха слама дас 20 цм грубо. На сламу складаме заградково продукты так як копу, долу ширше, а спрам горе на узше. Кед же маме вецай файти заградковых продукох було бы добре не правиць вецей доліки, але до єдного положиць шицки и наскладаць так же би шицко док ше будзе вибераць було под руку, єдно коло другого. Барз значне до штредку доліка положиць циву за воздух до хторей тиж надриляме кус слами и на верх мрежочку же би до доліка не могли войсць миши. Може то буць гоч яка пластична цива. Кед зме наскладали "копку" вець ю обложиць зоз суху сламу дас 20 цм грубо. Около доліка викопнеме ярок и тоту жем поручаме на сламу. На верх дадаме ище досць жеми. Кажды слой жеми муша ше добре нагажиць. Ярок коло доліка нам хаснус же би ше дижджовка мала дзе зліваць кед почну падаць дижджки, прето траба випокаць и уски ярочок хтори дижджовку одведзе од доліка. На таки способ долік остане видзвигнуты и на сухим.

Вибераць зоз доліка потребни продукты можеме раз у даскељо тижні, у зависноси од того цо нам потребне. То ше роби кед температура понад нулу и кед жем не змарзнута. Одкопеме жем, склоніме сламу вибереме цо нам потребне, а вець ознова вращиме сламу и жем. Долік може стаць до марта мешаца, а вець го цалого розкапеме и шицко зоз нього повибераме, бо кед темпаретури почню роснуць, у доліку продукты починаю гніц. Потрбне наглашиць же ше не препоручує закриване доліка лем зоз сламу або кукуричанку прето же ше вець до нього населямиши.

Хто не ма двор, а ма пиньвицу, може себе направиць и мали сучасни долік. Место слами и жеми можеме хасноваць древену ладу и писок. И тот сучасни долік правиме кед сухи дзень и нет велью влаги, а опишеме кладзене мархви. Мархву вибереме и очисциме од жеми и лісца. То робиме прето же би ше склоне звишок влаги и же би мархва не почала пошвидко гніц. Кед зме мархву вибрали, до древеней ладички насыпеме писок же би ше дно лади прекрило дас 4 цм, вець наскладаме перши шор мархви так же би єдна другу не дорушовала, потым насыпаць писок, та ознова шор

мархви и так по верх так же писок на верху. Тоту ладичку треба положиц до пиньвици на цме и хладне место. З часа на час треба превериц влажносц писку, та кед же є пресухи дакус го треба попирскац зоз воду же би мархва нє страцело швижосц. Кед мархва нє ма контакт зоз швельлом не будзе ані прерастац, а кед же ше на-даєдней и то случи, не конец швета, то лем знак же є жива и швижа.

Други методи одкаданя жим-

нїци на тот завод думам же не треба описовац, бо за то постое рижни рецепти хтори завиша од смаку людох хотри их конзумую.

Та най бизме на гоч хтори способ рихтали жимнїцу, найзначніше лем того же би нам тата робота була задовольство и уживане зоз цильом очуваня нашей традиції, а хасноване истей най нам будзе за здраве костиране през жимски часи.

Любица Гаргай

СЛАНА ПИТА ЗОЗ БУНДАВУ

Потребне:

1 пакло ценких скоркох,
½ бундави (штреднєй велькосци),
2 вайца,
200 г сира,
соль,
олей,
3 ложки шметанки.

Бундаву очисцих, потрец и посоліц. Кед кус одстої, вицадзиц и додац вайца и сир.

Шицко лёгко помишац и филовац скорки.

Тепшу намасциц з олейом, положиц до ней два скори, попирскац их з олейом и положиц на них фил зоз бундави, сира и вайзох. На фил знова положиц два скорки, попирскац их з олейом и на них положиц фил.

Повторйовац шицко док не потрошиме скорки и фил. Остатню скорку намасциц з олейом и питу порезац на фалатки. Положиц печиц до рерни на 200°C. Упечену питу виняц з рерни и намасциц зоз шметанку.

Марияна Джуджар

ВЕСЕЛИ СЕДЕМДЗАШТИ РОКИ ПРЕШЛОГО СТОЛІТІЯ

Седемдзешати роки прешлого століття познати як диско роки. Бул то час рокен-ролу и гипійох, кед млади свойо хижи обліпівали зоз велькима постерами познатих шпивачох и ґумцох. У тих часох и хлопи почали свойо експерименти на рижних подрукох, та так и на подручну фризурах, так же почали пущац власи и покомпари та и бради. Под упівом дискомузики облечиво постало комотнейше и опушуюце. Панталони ше ноша ширши и

праве и тих дньох, штераць роки познійше, маю концерти по "красней нашей". До тих часох, седемдзешатих роках, спада и фотография хтора пред нами. Зоз своого албума винял ю и щицким нам на патрене подаровал Звонко Гайдук зоз Вуковару. На ней ше находза пейцме пайташе, штирме зоз Петровцох и єден зоз Вуковару. Вони ше у тих часох ведно дружели. Були, як наш со-бешеднік гвари, генерація и у школи и у культурній творчосци гевтого часу, бо ведно

Михайло Тиркайла, Желько Костелник, Звонко Гайдук, Янко Гача и Владо Джуджар

долу прешириани до дзвончка. Ципели ше ноша з платформу и повишену пету. Гоч ше ище вше ноша шмати, найчестейше зоз трох часцох рекла, лайбик и панталони, зявлю ше и кратки уски якни по клуби. У моди тиж так вельки слунково окуляри.

У бувшій державі млади любели и провадзели моду. Були то часи кед ше ишло на гайзібану до Трсту и там набавяло жадані ствари, а вец на граніци кто як прешол... Були то часи кед "Біс-ло дуг'ме" вошло на широки дзвери музичнай сцени, а

танцвали. Фотография на- стала 1974. року пред Звонкову хижу у Вуковаре, Саймиште 78. На ней ше наход-за, з ліва на право: Михайло Тиркайла, Желько Костелник, Звонко Гайдук, Янко Гача и Владо Джуджар.

Тота фотография шведок єдного красного прешлого часу, а ми нєшка шведки же ше часц седемдзешатих вра-ца, так можеме обачиц медzi и иншим и квеце у власох, дражку у власох на штред глави, длуги и ровно одре-зани шишки, боб фризури, ройточки на облечиве и по-добне.

Любица Гаргай

ADOLESCENCIJA: KAD U KUĆI IMATE TINEJDŽERA

Adolescencija je uzbudljivo razdoblje u životu, puno novih otkrića, previranja, postizanja neovisnosti o roditeljima i započinjanja novih odnosa. Većina stručnjaka slaže se da traje otprilike od 13. do 19. godine života, iako traje i duže ako se uzme u obzir i razdoblje studija. To je razdoblje tranzicije od djetinjstva do odrasle dobi. Pjevačica Britney Spears jednom je davno pjevala: „Nisam djevojčica, no još uvijek nisam žena...“ te je zorno predočila zbuđenost i konflikte u kojima se naže adolescenti. Ali adolescencija nije zbuđujuća samo njima, nego i njihovim roditeljima. Dijete im se pred očima naglo mijenja fizički i u ponašanju te im je teško pratiti i prihvatići sve te promjene, da njihovo dijete više nije dijete.

Adolescencija započinje razdobljem puberteta u kojem se pod utjecajem spolnih hormona događaju tjelesne promjene. Djevojčicama rastu grudi i šire se bokovi, dobivaju svoju prvu menstruaciju, dok se dječacima produbljuje glas, šire se u ramenima, dobivaju mišićnu masu, ali i „mokre snove“, tj. noćne polucije. U oba spola dolazi do početne dlakavosti te do naglog rasta. Zbog takvih naglih promjena koje se događaju u kratkom vremenskom razdoblju (otprilike 3-4 godine), mladi si mogu izgledati čudno i nespretno. Djevojčice u pravilu ranije ulaze u pubertet nego dječaci (razlika je 2-3 godine).

Gledano s psihološke strane, značajne promjene u adolescenciji javljaju se na planu mišljenja. Tinejdžeri postaju sposobni misliti na apstraktan način, razumjeti da različiti ljudi imaju različite vrijednosti i stavove te počinju kritički misliti. Često su vrlo kritični prema sebi, a postaju kritični i prema drugim ljudima. Zbog toga dolaze u sukobe s odraslima, najčešće su to roditelji jer uviđaju da nisu savršeni te ih više ne idealiziraju.

RAZVOJ IDENTITETA

Najznačajniji zadatak u adolescenciji formiranje je vlastitog identiteta. Adolescenti počinju sve više razmišljati o sebi, počinju si postavljati pitanja poput: „Tko sam

ja?“, „Kamo idem?“, „Što će sa svojim životom?“. Nastoje se odrediti, definirati svoje vrijednosti, uvjerenja, stavove, kao i što će raditi jednog dana u životu. Razmišljaju o sebi u društvenom kontekstu. U potrazi za vlastitim identitetom puno eksperimentiraju s različitim ulogama koje igraju u društvu (priatelj, sin, sestra, učenik, djevojka), s ciljevima koje žele postići, kao i s vlastitim izgledom. Često mijenjaju aktivnosti kojima se bave, glazbu koju slušaju, odjeću, frizure itd. Eksperimentiraju i s cigarettama, alkoholom i drogom, kao i s religijom (mogu se i prijaviti opasnim sektama). Često su u sukobu sa samima sobom, s roditeljima, učiteljima, ponekad i sa zakonom. Mnogi napuštaju vrijednosti i uvjerenja koja su im usadili roditelji i učitelji te formiraju vlastite stavove.

ADOLESCENTI U OBITELJI

Adolescencija je doba kad se osamostalujemo, postajemo neovisni, obrazujemo se za svoje buduće zanimanje te se općenito polako odvajamo od obitelji. Tinejdžeri sve više vremena provode u društvu svojih vršnjaka, a sve manje s obitelji. Postaje im važno mišljenje vršnjaka. U tom se razdoblju razvijaju i prijateljstva koja mogu trajati cijeli život. Ali utjecaj vršnjaka na pojedinca može biti toliko snažan da mu se teško oduzeti, osobito što se tiče ponašanja koja se smatraju devijantnima (lošima). A kako su adolescenti u procesu razvoja, tako im se i mozak mijenja, ali još uvijek nisu sasvim psihički zreli za sve izazove odrasle dobi. Dijelju impulsivno, upuštaju se u rizike, ne uviđaju posljedice svojih postupaka te ne stvaraju dugoročne planove. Smatraju da im se ništa loše ne može dogoditi ako probaju drogu ili se upuste u seksualni odnos. Takva razmišljanja mogu biti opasna, a rizična ponašanja su ono od čega njihovi roditelji strahuju. Zbog toga svojim tinejdžerima pristupaju na ne baš adekvatan način, naredujući im i za branjući što u njima izaziva ljutnju i pobunu. Smatraju da se njihovi roditelji, i općenito odrasli,

prema njima ponašaju kao prema djeci, ne dopušta im se da postanu neovisni, da imaju vlastitu privatnost te da sami donose određene odluke.

Psiholozi najčešće govore o tri načina na koje roditelji odgajaju svoju djecu, odnosno tri roditeljska stilova. Autoritarni stil je zapovjedni, ne dozvoljava djetetu da se izrazi, on samo mora činiti što mu roditelj kaže („Učinit ćeo to jer ja tako kažem.“). Tako su mnogi roditelji nekad odgajali djecu. No, takav stil roditeljstva dovodi u djetetu do otpora, sukoba i otuđenja, a u nekim slučajevima i do sklonosti konformizmu i podložnosti. Permisivni stil suprotan je autoritarnom, roditelji pružaju podršku, ali postavljaju vrlo malo granica. Dijete gotovo da može činiti što želi, što dovodi do tjeskobe i problema u ponašanju. Može se primijetiti da danas sve više roditelja koristi ovaj stil zbog previše preuzetih obveza i manjka ideja o tome kako kvalitetno provesti vrijeme sa svojom djecom. Roditeljski stil koji djeca preferiraju, a i stručnjaci preporučuju, demokratski je ili autoritativni stil. Roditelji slušaju svoju djecu, daju im savjete, uključuju ih u dočarjanje odluka, dopuštaju im neovisnost, ali im i postavljaju određene granice. Takva djeca sigurna su da ih roditelji razumiju i uvažavaju, imaju visoko samopouzdanje, društveno su prilagođena i uspješna u školi. Treba istaknuti da roditelji rijetko koriste samo jedan stil odgoja, ali ovo su stilovi koji se najčešće pojavljuju.

KAKO KOMUNICIRATI SA SVOJIM TINEJDŽEROM?

Zbog čega je važno da roditelji komuniciraju sa svojim djetetom i slušaju što ono želi reći? Time se smanjuje mogućnost da dijete bude izloženo negativnim utjecajima i započne s lošim navikama. Adolescenti koji često i otvoreno razgovaraju sa svojim roditeljima manje su skloni eksperimentirati s alkoholom i drogama. Roditelji mogu pomoći svojoj djeci u odabiru prijatelja čije su vrijednosti i stavovi slični onima kakve imaju u obitelji i kakve žele razviti i kod njih. Ro-

ditelji također mogu u djetetu izgraditi samopouzdanje, osjećaj vlastite vrijednosti i dati im do znanja da su voljeni i potrebni svojoj obitelji.

Što treba imati na umu? Ako želite da vas vaš tinejdžer sluša, morate i vi njega slušati. Pokažite mu da je i njegovo mišljenje vrijedno, čak i kad se s njim ne slažete. Razmjena mišljenja dobar je temelj za dogovore i pregovore. Nemojte misliti da sve znate. Adolescenti ne trebaju lekcije i prodike te takav pristup roditelja nije produktivan. Razgovarajte s njima kao sa sebi ravnima. Obrazložite im procese i motive vaših mišljenja i stavova. Tinejdžeri trebaju ljubav, ali i granice. Potrebno im je postaviti neka osnovna pravila. Oni će negodovati, ali će se naposljetku osjećati sigurno i zaštićeno. Iznenadne i stroge kazne nisu učinkovite. One kratkoročno mogu riješiti problem, ali dugoročno izazivaju još veće probleme. Kazne i zabrane u nama izazivaju prkos i želju da ih kršimo. Zajedno s adolescentima definirajte granice i posljedice i toga se držite. Vjerojatno niti oni neće prekršiti vaše dogovore.

Tinejdžeri trebaju i privatnost te ne žele s vama podijeliti baš sve što im se događa. Dajte im prostora da se suoči s promjenama i prihvate ih.

Potičite dijete na odgovorno ponašanje prema sebi i drugima, prema školskim i drugim obvezama. Ukoliko djetetu opravdavamo izostanke s nastave, pokazujemo mu da je u redu izbjegavati odgovornosti i obveze. Takvo ponašanje ono će zadržati i u odrasloj dobi, ako se na vrijeme ne reagira. U skladu sa svojom dobi djeca, odnosno sad već adolescenti, trebaju preuzeti i odgovarajuće obveze i odgovornost.

I na kraju, pokažite ljubav i razumijevanje, ali i odlučnost, budite iskreni i druželjubivi, ali zadržite kontrolu i autoritet. Ukoliko se ne možete sami nositi s izazovima koje donosi odgoj tinejdžera, potražite pomoći stručnjaka.

Helena Timko

„КЕД ГОЛУБИЦА ЛЄЦЕЛА“

Перши заєдніцки наступ учашнікох зашеданя Шветовогу форуму русинскай младежи на культурнай програмы

Хлопска шпивацка группа КУД «Яким Гарди» зоз Петровцох

Дня 19. и 20 септембра 2015. у Старых Янковцах и Петровцах, а у организациі Дружтва «Руснак», отримана 4. Культурна манифестация „Кед голубица лецела“ у чиіх рамінках отримані веций активносци. Всаботу, у Старых Янковцах отримані перши зашеданя Шветовей ради Русинох/Руснацох/ Лемкох (ШР РРЛ) и Шветовогу форуму русинскай младежи (ШФРМ) у новых зволаньох. На обидвох зашеданьох учасцівала векшина представількох членскіх организаций ШР РРЛ. Одсутні були представітеле з Польскай та Зёдиненых Амерыцких Державох и Канады. После покладаня венца на памятнік,

госцох и делегатах прывітал начальнік Општины Стари Янковцы Драган Сударевич и предсідатель Дружтва »Руснак« Мійо Шайтош. Зоз сходзку ШР РРЛ предшедовал ёй новы предсідатель Штефан Лявінец з Мядзярскай. Од веліх принесеніх, видвойме два заключеня, а то: же би ше обновело вимоги ШР за запровадзоване порядних и мастер студыйох русинскай фолклористики на Пряшовскім универсітэту и на Універзітэту у Нітри и же би ше до Уряду Влады Словацкай послала вимога за потримовку організованія младежскіх кампох у Домашы у тей жемі.

Понеже нова предсідателька Светлана Петрецкі з Ру-

мунії источашні и член ШР РРЛ, початну часц зашеданя ШФРМ водзела його подпредсідалька Ивона Гнатко. Окремна увага дата на вирабяне плану и програмы роботы у шыцкіх членскіх организаций, а отримані и два роботні — „Народны писні Панонских Руснацох“ и „Народне облечиво Панонских Руснацох“. На зашеданю ШФРМ з Горватской були присутні Мирон Гнатко, Боян и Олівера Кошутич, Леона Бурчак, Елена и Мая Мудры, Мая Рац, Мая Гарди, Кристиян Медешы и Иван Лікар. Всаботу вечар у Петровцах отримана культурна програма котра по пяты рок ноши назву „Кед голубица лецела“. Пред програму, у голу Дому

КУД «Осіп Костелник» зоз Вуковару

КУД Русинох Осиек зоз Осиеку

Тамбурови оркестер

Дзивоцка шпивацка група

городской и општинской ради: Борис Бучко, Лела Дітко и Владимир Дудаш, та председатель МО Петровци Томислав Рац.

Попри шпивацкай групи Дружтва «Руснак», котра отворела програму, у першай часцы наступели культурнуметніцки дружтва зоз Вуковару, Петровцох, Микловичах и Осиеку, та петровска малженская пара Юлиана и Ивица Рашич. У другей часцы, з народніма русинскими піснями свогого краю представели нам ше члени шветовога форума споза граніц, а то Лаура

Фузеирова зоз Свидніку (Словацка), дзивоцка шпивацка група зоз Деви (Румунія) и група «Гурт Фатьови» з Мукачова (Україна). Поета Славко Пап з Руского Керестура (Сербія), прочитал нам свої стихи. По перши раз ведно наступели шицки присутни зоз ШФРМ и то зоз рускима народніма піснями «Вжал бим це дзвівчатко» и «Ша ми тадзи преходзели», котры того пополадня научели на музичнай роботні. Культурна програма закончела з пісню «Многая літ» котру одшпивали шицки присутни. Пре обставини з мігрантами

и почежкосци на граніцох з Горватску, трио Герек зоз Свидніку и Фолклорни ансамбл «Рутенія» з Братислави оказали участвоване. Внедзело, шицки госци и делегаты споза граніц були на Служби Божей у Петровцох, а потым нащивели Етнографску збирку Руснацох. Дружене зоз госцями предложило ше у просторії «Руснака» и у «Ловарским доме» у Старых Янковцох.

Тогорочна КМ «Кед голубица лєцела» отримана под покровительством Совету за национальны меншини РГ. Сопокровителі були соборски

заступнік за национални меншини Велько Кайтази, Општины Богдановци и Стари Янковци, Рада рускей национальнай меншини городу Вуковару и представитель рускей национальнай меншини Городу Загребу. Цалу манифестацію провадзела ТВ екіпа Земплін зоз Словацкей.

маг. едуц. пхилол. цроат.
Илона Грецешин

Фото: Илона Грецешин и
архива "Новей Думки"

ТРИНАСТИ ШВЕТОВИ КОНГРЕС РУСИНОХ/РУСНАЦОХ/ЛЕМКОХ

Y Деви (Румунія) од 18. по 21. юній того року отримани Тринасти Шветови конгрес Русланох/Руснацох/Лемкох и Седми Шветови форум русинской младежи. На обидвох сходох участвовали шицки його члени зоз 9 жемох. Конгрес започал з привітніма словами и пригодну програму домашніх «Культурнога здружэня Русланох Румунії», представительствах державных органах Румунії, а потым уручена и тогорочна награда ШР з меном „Василь Турук Гетеш”, хтору достал Иван Чижмар зоз Свидніку,

зоз Словацкай. Конгрес робел у двох пленумах и шэйсцох комиссіях. Здружене «Руснак» Дружтво Руснацох у РГ у його членстве од 2005. Року. Як делегаты були Мійо Шайтош, Наталя Гнатко, Петро Киш, Еугенія Врабец, Любомир Гнатко, Ружица Киш, Ясна Шайтош, Иван Врабец, Крэшimir Мишир и Томислав Мишир.

Форум младых Дружтва «Руснак» у членстве Шветовога форума од 2007. року, а як його делегаты були Мірон Гнатко, Мартина Матанович, Мартина Ніколич и Ивана

Гнатко, котра выбрана за по-председательку Форуму. Нова председателька Форуму то Светлана Петрецкі з Румунії. Млади з «Руснака» участвовали и на культурнай програмі Конгресу.

У рамікох Конгресу отримане Стретнuze русинских поетох и пісательох на хтурим з нашей жемі участвовала поетеса Еугенія Врабец з Вуковару и поета Томислав Мишир зоз Осиеку.

Як госци потерашніго председателя Шветовей ради РРЛ Дюори Папуги на Тринадцатым Шветовим конгресу були и заступнік националних

меншинох (медзі німа и рускей) у Соборе Рэспублікі Горватскай Велько Кайтази и начальнік Општины Стари Янковци Драган Сударевич, котры прывітали одлуку же шлідуюци Конгрес будзе отриманы у Горватскай, у Старых Янковцох, и обецали по-трымовку у його приіхтваню. Понеже ше у конгресных делегаціях находзели водзаци фахово особи з катедрох Русланістікі, заступнік националных меншинох РГ Велько Кайтази мал и не-каждоднівагу нагоду побешедовац зоз проф. др. Робертом Ма'очайлом (Торон-

Учашніки 7. Шветового форуму русинської младежі у Деві (Румунія) медzi котрима Івона Гнатко, Мартина Николич, Мартина Матанович и Мирон Гнатко зоз Дружтва Руснак зоз Горватской

то), з проф. др Михайлом Фейсом (Нови Сад) и з др габ. Олену Дутъ-Файфер

(Краков) о отвераню Русинистики на Филозофским факултету у Загребе.

Тринасти Шветови конгрес Русинох/Руснацох/Лемкох закончел з другим пленарним

зашеданьом на котрим вибране нове членство Шветовой ради РРЛ. За председателя вибрани Штефан Лявинец з Мадярской. Спред Дружтва »Руснак« предложени Мийо Шайтош, котри вибрани и за єдного з двох подпредседательох Шветовой ради РРЛ. Шлідующи, Штернати Шветови конгрес РРЛ будзе отримани у Горватской, котрому по перши раз у цалосци будзе домашні Дружтво »Руснак«.

маг. едуц. пхилол. цроат.
Илона Гречешин

МЕДЗИНАРОДНИ КОНГРЕС РУСИНСКОГО ЯЗИКА

У Прешове, у організації Інститута русинського язика и культуры Пряшовского университету, од 23. по 25. септембер 2015. року, отримани 4. Медзинародни конгрес русинського язика. Перши конгрес бул 1992. року у Бардейовских купельох (Словачка), други 1999. у Прешове (Словачка), а трети 2007. у Кракове (Польща). Тогорочни, штварти конгрес бул пошвецени 20 роком кодифіковання русинського язика у Словачкай.

Отворела го директорка Інституту русинського язика и культуры др Ана Плишкова и ректор Пряшовского университету др Петер Коня. Викладаче були зоз дзевеца державох: Словачкай, Канади, ЗАД, Немецкай, України, Польскай, Сербії, Мадярской и Горватской, чий роботи були подзелены до 4. тематских секций як цо: 1. Статус русинського язика у ширшим лингвистичним контексту; 2. Актуални лингвистични проблеми русинського язика у дзепоедных державох; 3. Русински язик у окремых функциональных сферах и 4. Русински язик у школскай системи у Словачкай и других жемох.

З Республики Горватской були поволаны и присутни Наталия Гнатко, учителька русинского язика и культуры з дугорочным роботним искустввiom споза себе, потым поетеса и бувша просвітна роботніца Еугенія Врабец и петровски парох мр. сц. Владимир Седлак. Учителька Гнаткова викладала у 4. тематичней секції на тему: Актуални роблеми виучованя русинского язика и культуры у основных школах Республики Горват-

ской, у котрой наглашку положела на: урядови наставни план и програму, учебніки, здобуване фаховей приготовки учительох русинского язика и культуры и іх усовершоване.

После дискусійох о викладаньох, принесена и Резолюция и Заключеня Конгресу за кажду тематичну секцию. Так менована медзидержавна Асоціація за очуване русинского язика и культуры котру творя: проф. др Павло Роберт Ма'очи (Торонтски университет, Канада) – председатель, доц. др Ана Плишкова (Прешовски университет, Словачка) – тайомніца, проф. др Михайло Фейса (Новосадски университет, Сербия), др габ. Олена Дутъ-Файфер (Ягелонски университет, Польща), мр Валерий Падяк (Наукови центр карпатистики, Україна), мр Марияна Угрин-Лявинец (Универзитет Л. Евтеша, Мадярска) и мр Илона Гречешин (»Руснак« Дружтво Руснацох у Републики Горватской).

Організаційни одбор организовал и даскельо провадзаци активносци. Окрэмене треба наглашиц промоцию ювілейного зборніка на чесц професора П. Р. Ма'очія у видавательству Валерия Падяка. Нащывени Театер Александра Духновича и Музей русинской культуры, найвекши у Словачкай, чий экспонати представела директорка др Олга Глосікова.

На предкладане Науковей ради Конгресу, награду за розвой русинского язика „Кирил и Методий“ достали 15 поєдинци з вецеj жемох, медзи котрима и учителька русинского язика и культуры у

Учашніки 4. Конгресу русинского язика у Прешове, зоз Горватской Еугенія Врабец, Наталия Гнатко и о. Владимир Седлак

ОШ Антуна Буера Вуковар, ПШ Петровци Наталия Гнатко. Награду ище достали мр Гелена Медеши, Ирина Папуга, Павел Роберт Ма'очи, Рене Матлович, Генрик Фонтаньски, Юрий Панько, Кветослава Копорова, о. Франтишек Крайняк, Александр Зозуляк, Ана Кузмјакова, Игор Керча, Валерий Падяк, Ивета Мелничакова и Ана Плишкова.

Штварти Медзинародни конгрес русинского язика успишно зреализовани и у подполносци виполнел обчекованя и учашнікох и організатора.

маг. едуц. пхилол. цроат.
Илона Гречешин

BIOPLIN - ZНАЧАЈ И ПЕРСПЕКТИВА

Što je bioplín?

Sva biogoriva se proizvode od biomase koja može biti šumskog ili poljoprivrednog porijekla. Ta biomasa se prerađuje različitim postupcima i dobiva se čvrsto, tekuće ili plinovito biogorivo. Briketi, drvo ili peleti su čvrsta goriva dok su bioetanol i biodizel tekući. Kao što je već prethodno spomenuto biodizel zamjenjuje dijelom ili potpuno mineralni dizel, a bioetanol dijelom ili potpuno benzin ili super. Bioplín u tom smislu služi kao zamjena za zemni plin metan.

Bioplín je u plinovitom stanju i po kemijskom sastavu metan ili CH₄. Ne razlikuje se od zemnog plina koji je nastao u davnoj prošlosti truljenjem organskih spojeva pod zemljom bez prisustva zraka, najčešće ispod močvarnih terena. Bioplín je prirodni produkt raspadanja koji nastaje fermentiranjem organskih supstanci. Proizvodnja energije iz bioplina naročito je praktična jer je bioplín prijatelj okoliša, budući da ne uzrokuje dodatnu emisiju stakleničkih plinova, a smanjuje količinu organskih otpadnih spojeva. Zbog toga u mnogim zemljama vlada potiče primjenu kroz zakone. Bioplín se može uskladištiti i zbog toga davati energiju kontinuirano, čak i onda kada su zahtjevi niski i kada su na vrhuncu. Spojevi ugljika i vodika nazivaju se ugljikovodici. Metan je najjednostavniji u skupini alkana. Na sobnoj temperaturi i standardnom tlaku zraka bez boje ili mirisa, netopljiv je u vodi, a u smjesi sa zrakom vrlo eksplozivan. Osnovni je sastojak zemnog plina. Zapaljen gori svjettoplavim plamenom, a njegovim sagorijevanjem u prisustvu kisika nastaje ugljik dioksid i voda. Metan je prisutan u relativno velikim količinama na Zemlji što mu daje status atraktivnog, alternativnog izvora energije. Međutim, budući da je na normalnoj temperaturi i tlaku u plinovitom stanju, metan je veoma teško prenijeti iz njegovih nalazišta. Kao zemni plin obično se prevozi putem plinovoda ili cisternama ukapan kao tekućina na temperaturi ispod -162 °C (kao LNG - *liquefied natural gas*).

Razlozi za proizvodnju bioplina

Poljoprivreda značajno doprinosi emi-

siji stakleničkim plinova. Količine metana i dušikovog dioksida iz poljoprivrede iznose približno 10 % ukupnih emisija stakleničkih plinova. Oko 49 % metana i 63 % dušikovog dioksida potječe iz poljoprivredne proizvodnje. Značajnom zagađenju zraka metanom u poljoprivredi doprinose prezivači poput krava, koza i ovaca koje u svojem buragu fermentiraju biljni materijal. Prema nekim izvorima, poljoprivreda doprinosi 14 % svjetske emisije ispušnih plinova.

Zagađuju li krave više od automobila? Moglo bi se i tako reći jer 1,5 milijardi krava i milijarde ostalih stočarskih životinja ispuštaju različite plinove, uključujući i metan. Dvije trećine tog plina dolazi samo od krava.

Krave ispuštaju najviše metana kroz probavu, tj. oslobađajući vjetrove. Statistike o količini variraju. Neki podaci tvrde da se radi od 100 do 200 litara dnevno, dok drugi navode čak 500 litara. Dakle, to bi bilo u rasponu od 150 – 750 milijardi litara dnevno. U svakom slučaju to je velika količina koja se može usporediti sa zagađenjem koje dnevno proizvede automobile.

Proizvodnja bioplina u EU nije nimalo beznačajna, budući da je i inače 59,5 % svih obnovljivih goriva u svijetu proizvedeno iz biomase u zemljama EU. Njemačka, Austrija, Švedska, Italija, Francuska, Belgija, Nizozemska... Više od 13 % ukupno proizvedene energije dobivaju iz biomase. Broj postrojenja je u eksponencijalnom porastu.

Tehnologija proizvodnje

Doslovno se sva organska materija poput gnojnica, stajnjaka, kanalizacijskog otpada, biološkog otpada ili otpada iz prehrambene industrije može iskoristiti za proizvodnju bioplina. Cijelom postupku prethodi usitnjavanje materijala, mljevenje i miješanje sa sredstvima koja će povećati pH mase iznad 7 i dovesti do alkalne hidrolize velikih proteinskih lanaca. Cijeli je postupak odobren od Europske komisije Regulativom 92/2005/EC. Pred-tretmani biomase uključuju pasterizaciju i sterilizaciju.

Sirovina za proizvodnju bioplina pumpa se u tzv. fermentator koji se grijе i toplinski je izoliran, a pravi se od armiranog betona. U njemu prethodno pa-

sterizirana i sterilizirana biomasa fermentira bez prisustva zraka na temperaturi od 35 °C i 38 °C uz pomoć anaerobnih, tzv. metanogenih bakterija koje razlažu biomasu i proizvode plin koji se sastoji većinom od metana i nešto ugljičnog dioksida. Dalje, ti plinovi pokreću motore koji proizvode energiju i toplinu, a energija se prenosi u lokalne strujne mreže. Otpad koji ostaje poslije fermentacije drži se u spremnicima odaleke se može direktno primjenjivati na poljoprivrednom zemljištu ili proizvesti u kvalitetan kompost i tekuće gnojivo.

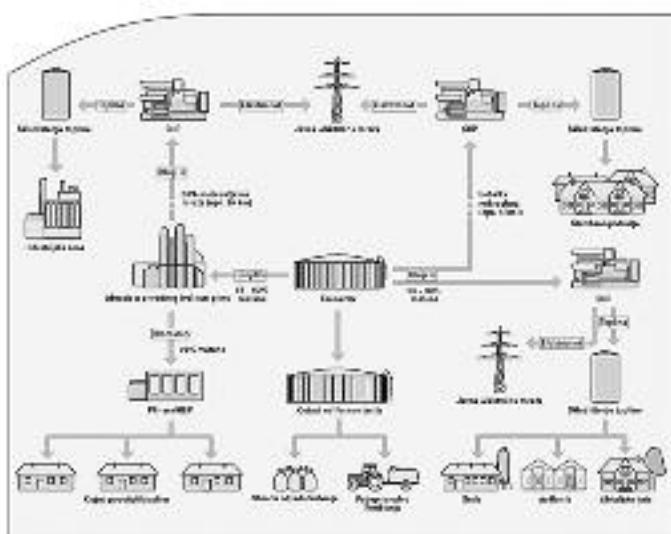
Situacija u Evropi i Hrvatskoj

U Europi se trenutno razvijaju tri tipa bioplinskih postrojenja:

- o mala i srednja zasebna postrojenja
- o velika zasebna postrojenja s visokom tehnologijom
- o industrijski građena, visokotehnološka zajednička postrojenja koja prikupljaju stajski gnoj od pojedinačnih farmera po cijeni od 0,11 kn/kg, iz užeg i šireg okruženja.

U prošlim su se godinama tržišta za bioplín značajno razvila. Suprotno fosilnim gorivima, ali isto tako u odnosu na vodu, vjetar i solarnu energiju, bioplín ima veliki rastući potencijal u cijelom svijetu. U godini 2020. Europa bi bioplínom mogla pokriti 15 % energetskih zahtjeva i EU bi biološkim plinom mogla smanjiti uvoz prirodnog plina za više od polovicu.

Bioplinska postrojenja koja se danas uglavnom nalaze na tržištu u Hrvatskoj orijentirana su na velike proizvođače, prosječno su namijenjena proizvodnji od 500 kw do 1 MW. U EU je pak prosječno postrojenje 350 kW, a za usporedbu, prosječno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) u EU puno je veće od hrvatskog projekta od pet hektara. Energija dobivena iz bioplina nije samo korisna za okolinu, ona je također nevjerojatno svestrana. Npr., suvišna toplina koja se pojavljuje kao nusproizvod pri stvaranju biološkog plina može se upotrijebiti za grijanje staklenika ili za hlađenje. Posebno ubrzavanje biološkog plina u postjeću mrežu prirodnog plina i njegova uporaba kao gorivo za automobile povećat će njegovu važnost u nadolazećim godinama. U svijetu postoje ruralna područja u kojima je teško dovesti

Šematski prikaz proizvodnje bioplina.

strujnu mrežu, tako da proizvodnja bioplina osigurava potrebnu energiju bez velikih troškova. Zbog toga je izgradnja bioplinskih postrojenja u Indiji i Kini u eksponencijalnom usponu, samo se u Kini trenutno nalazi oko 8000 bioplinskih postrojenja. Za Hrvatsku je to interesantno na otocima i u zabačenim krajevima bez potrebne infrastrukture. Tako postoje inicijative da se na otoku Šolti proizvodi bioplinska gnojiva do 2020. godine. U tu svrhu osnovali su i fondove koji će pomoći u financiranju takvih projekata.

„Zadruga za dobro ekonomiju“ koju vodi Ivan Zoković u selu Vukomerić, a uz pomoć udruge ZMAG, pokrenula je inicijativu za pokretanje malih sustava koje bi ljudi mogli sami instalirati. Naime, prema nitratnoj direktivi stabilno stajsko gnojivo ili gnojnicu nije prepričljivo izvoziti direktno na njive u količinama većim od 170 kg/ha dušika, 120 kg/ha fosfora i 300 kg/ha kalija. Kompostiranje stajskog gnoja takođe nije prepričljivo budući da se tijekom tog postupka metan oslobađa u atmosferu, a njegovim razlaganjem CO₂. Dakle, jedina prihvatljiva prerada životinjskog otpada proizvodnja je bioplina. Zbog toga ima smisla uvesti proizvodnju plina na svakom poljoprivrednom gospodarstvu, a pušteno je u rad 2009. godine. Upotrebljena je najsvremenija tehnologija, uposleni stručnjaci, a 2011. pušteno je u rad i drugo postrojenje u Tomašancima (Osječko-baranjska županija).

Oba izgrađena bioplinska postrojenja su istovrsna, proizvodnje električne energije od 2 x 1 MW/h i toplinske energije 2 x 1,3 MW/h, što Osatinu čini privakom ovakve proizvodnje električne energije s proizvodnjom od 4 MW/h.

Oba postrojenja na farmama izgrađena su u skladu s najnovijim tehnološkim dostignućima, a u svrhu zaokruživanja proizvodnih procesa na farmi, poboljšanja uvjeta držanja životinja, radnog okruženja i zaštite okoliša. Trenutno je u izgradnji i treće bioplinsko postrojenje Slaščak u Viškovcima (Osječko-baranjska županija) snage 1 MW/h.

„Zadruga za dobro ekonomiju“ koju vodi Ivan Zoković u selu Vukomerić, a uz pomoć udruge ZMAG, pokrenula je inicijativu za pokretanje malih sustava koje bi ljudi mogli sami instalirati. Naime, prema nitratnoj direktivi stabilno stajsko gnojivo ili gnojnicu nije prepričljivo izvoziti direktno na njive u količinama većim od 170 kg/ha dušika, 120 kg/ha fosfora i 300 kg/ha kalija. Kompostiranje stajskog gnoja takođe nije prepričljivo budući da se tijekom tog postupka metan oslobađa u atmosferu, a njegovim razlaganjem CO₂. Dakle, jedina prihvatljiva prerada životinjskog otpada proizvodnja je bioplina. Zbog toga ima smisla uvesti proizvodnju plina na svakom poljoprivrednom gospodarstvu, a pušteno je u rad 2009. godine. Upotrebljena je najsvremenija tehnologija, uposleni stručnjaci, a 2011. pušteno je u rad i drugo postrojenje u Tomašancima (Osječko-baranjska županija).

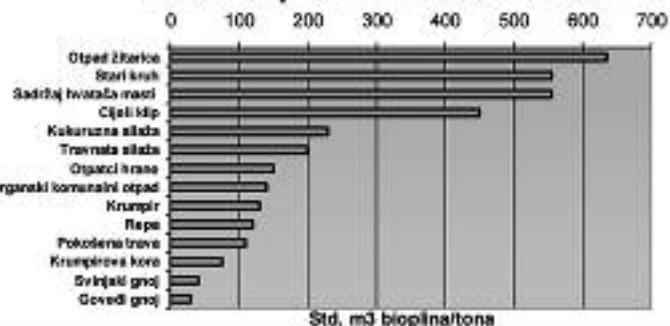
Oba izgrađena bioplinska postrojenja su istovrsna, proizvodnje električne energije od 2 x 1 MW/h i toplinske energije 2 x 1,3 MW/h, što Osatinu čini privakom ovakve proizvodnje električne energije s proizvodnjom od 4 MW/h.

Oba postrojenja na farmama izgrađena su u skladu s najnovijim tehnološkim dostignućima, a u svrhu zaokruživanja proizvodnih procesa na farmi, poboljšanja uvjeta držanja životinja, radnog okruženja i zaštite okoliša. Trenutno je u izgradnji i treće bioplinsko postrojenje Slaščak u Viškovcima (Osječko-baranjska županija) snage 1 MW/h.

Usporedba iskoristivosti raznih biogoriva.

Prinos bioplina iz različitih sirovina

Uspoređeni prikaz prinosu bioplina iz različitih vrsta sirovina.

privrednom gospodarstvu koje ima najmanje deset grla stoke i zbog toga je ta udruga izdala priručnik koji donosi upute za izradu kućnog bioplinskog postrojenja za proizvodnju bioplina iz kućnog otpada. Prosječna obitelj proizvede, naime, dovoljno biootpada za potrebe kuhanja na plin, a izrada ovakvog postrojenja košta 500 do 600 kuna. U Republici Hrvatskoj (2012.) izgrađeno je:

- o u Osječko-baranjskoj županiji – 6 postrojenja
- o u Vukovarsko-srijemskoj županiji – 3 postrojenja
- o u Koprivnicko-križevačkoj županiji – 2 postrojenja
- o u Zagrebačkoj županiji – 2 postrojenja
- o u Viroviticko-podravskoj županiji – 1 postrojenje
- o u Sisačko-moslavačkoj županiji – 1 postrojenje
- o u Splitko-dalmatinskoj županiji – 1 postrojenje
- o u Bjelovarsko-bilogorskoj – 1 postrojenje.

U Vukovarsko-srijemskoj županiji najznačajniji proizvođač bioplina je Osatina grupa d. o. o. Osatina je realizirala izgradnju dvaju bioplinskih postrojenja za proizvodnju električne energije i uz njih staklenika (na cca. 15 ha planiranih staklenika) za proizvodnju povrća. Prvo bioplinsko postrojenje Osatine, a ujedno i u Hrvatskoj, nalazi se na lokaciji farme muznih krava u Ivankovu (Vukovarsko-srijemska županija).

Oba izgrađena bioplinska postrojenja su istovrsna, proizvodnje električne energije od 2 x 1 MW/h i toplinske energije 2 x 1,3 MW/h, što Osatinu čini privakom ovakve proizvodnje električne energije s proizvodnjom od 4 MW/h.

Oba postrojenja na farmama izgrađena su u skladu s najnovijim tehnološkim dostignućima, a u svrhu zaokruživanja proizvodnih procesa na farmi, poboljšanja uvjeta držanja životinja, radnog okruženja i zaštite okoliša. Trenutno je u izgradnji i treće bioplinsko postrojenje Slaščak u Viškovcima (Osječko-baranjska županija) snage 1 MW/h.

Može se zaključiti da proizvodnja bioplina ima sjajne perspektive i trebala bi se poticati u raznim granama privrede, kako za velike kapacitete tako i za mala gospodarstva. Bioplín doprinosi smanjenju efekta staklenika i troši se biomasa, koja inače ostaje neiskorištena i propada, a ujedno se potiče razvoj ruralnih područja i ostajanje ljudi na svojim gospodarstvima.

Ljiljana Kiš

ПРИРИХТОВАНЯ ЗА ИДУЦИ ЕКОНОМСКИ РОК ПРЕШИРИЦ АСОРТИМАН КУЛТУРОХ

— Нашо продуквателे требали бы продуквац и дзепоедни заградково рошліні

За нами ище ёден економски рок, хтори нашо паасті не буду паметац по рекордных урожайох. Уж скорей як почала жатва жита и ярцу, вони сами предвидзали же ше урожаі буду рушац спод просеку, без огляду же у продукції хасновали шицки агротехніцкі міри як и скрейших рокох. Соя велью чежже поднёсла вельки горучави и недостаток влаги, окреме у фазы квітнуца, опращкованя и наліваня до зарнох. Пре вельку сушу и сама рошліна не посцигала свою стандартну висину, та прето на цалім стеблу було велью меней мауни як то звичайне. Замерковане же пре сушу заренко сої остало дробнейше, а на рошліні у велькей міри пришло до сущеня и одладованя лісцюх, та прето факт жатва почала велью скорей. Остатніх рокох штредні урожай тей олєярки рушал ше коло 3 тони по гектаре, а того року вон скоро преполовени. Же урожай зменшани досц тому допринесло и недостаточне дійствоване гербіцидох, велі поверхносцы остали зароснуты.

Суша на слунечніку, за разлику од сої и кукурици, скоро же не направела ніяки утрати. През цали час вегетациі добре ше розвивал и ані у єдней хвильки тоти високи летни горучави рошліном не начкодзели, та ше штредні урожай рушали коло 3 тони по гектаре, цо на уровню прешлих рокох, але було поверхносцы дзе урожай бул и векши. Яки будзе урожай кукурици у тих хвилькох чежко повесц, але нет сумніву же и при

Плоды у воздушной главки

тей культуры, хтора найзаступенша у наших хотарох, зродзело велью меней як прешлих рокох. И при ней пре сушу чутки и заренка велью менши.

Опредзеліц би ше за даедну нову культуру

Іще вше паметаме слова наших предкох же пааст на своїх поверхносцюх муши ховац вецей культуры, бо урожай при даедней кажди рок пре рижні причини „подруги“. Прето би нашо продуквателे требали выбрац, односно опредзеліц ше за даедну заградкову рошліну, хтора профітабільнейша од класічных культурох. За початок би не требало „усакавац“ до вельких поверхносцюх, бо скорей шицкого, кед ше пааст одлучи, треба гледац, односно обезпечиц тар'овище. Ту би насампредз до огляду могли присц: цибуля, цеснок и паприга за млєц. Верим же зоз продукцию цибулі нашо паасті достаточно упознати, а з тей нагоди бим их упознал зоз заградкову рошліну хтору хаснүе кожде обисце, даедно вецей лёбо меней — то цеснок.

конец новембра. То такволані ёшеньски цеснок и вон дава векши урожай як ярні, хтори ше садзи, кед то хвilia допущи, такой у фебруару лёбо дакус поznайше.

Ёшеньска сорта цеску характеристична по тим же ужемі твори главку у хторей ёст коло 6 векши струча, а на верху такволану воздушну главку. После преквітаня ту ше формує векше число округлих плодох велькосци грашку. Тоти плоды маю подобни запах и смак як и шицки струча. После успишней яровизації (през жиму их тримац на температури од 2 до 15 ступні) тоти плоды можеме садзиц вчас на яр и вец з ніх до ёшені нарощнє ёдана главка (без струча) велькосци ореха зоз особеносцами як и струча хтори зме садзели прешлей ёшенні. Садзиц их стандартно, гоч и дакус густейше, бо им ключацосц процентово менша. Надпомнам же ярні цеснок не твори „воздушну главку“.

Кед же ше дахто од наших паастох одлучи цеснок ховац на векшай поверхносци, коло вибору сортюх, вкупней продукції, зашти и тому подобне потребне окончиц консультациі зоз одвітующима службами нашей Жупанії. Тиж так по при цеску красни заробок (велью векши як од кукурици лёбо жита) дзепоедни продуквателє посцигли зоз продукцию пасулі, а за идуце число нашим продуквательюм предложим ховане паприги за млєц.

Желько Лікар, дипл.инг.

ПЕТРОВСКИ КИРБАЇ

И ще єдна перша недзеля у октобре и іще єден петровски Кирбай. Дзецом радосць, а нам старшим радосць але і смуток, кед по-партриме глібше до свога шерца і здогадована верим же кождому з нас Петровчанох дзешка там у куцику ока видзе слиза смутку док ше здогадуєме прешлих часох, пририхтованох і преславіованя тога значнаго дня за єден руски валал як то Петровцы. У бешеди зоз старшима валалчанями о петровским Кирбаю, а таких уж нет велью, бо то дагдзе трицеты роки двадцетаго століття пред Другу шветову войну, а то були часы їх дзенінства, і гоч тедишині Кирбай не були розкошни, але були значна подія у їх дзенінстве. У їх дзенінстве тедишині час не пришел велью радосци, бул то час велькай економскай кризи кед людзе чежко жили и не могли своим дзецом обезпечиць розкошне дзенінство. Прето таки швета дзецом приношили вельку радосць, гоч тедишині Кирбай не мож поровнац зоз нешкайшима, а як сами гваря, ані зоз гевтима седемдзешатих и осемдзешатих роках прешлого століття, бо таки Кирбай не було до теди, а як гваря вони у своїх позних роках, таки Кирбай веций нігда не дожио. У тедишиніх часох пририхтоване за Кирбай започинало тидзень лебо и веций скорей самога Кирбаю. Починало ше зоз порасенью обисца, биленъю, общагованью патосох, райбанью и подобними роботами. Фамелії були вельки, та на Кирбаю було досц госцох хтори приходзели дзень скорей, а одходзели аж ютре дзень по Кирбаю.

На тидзень пред Кирбайом и хлопи мали покончиц свой роботи. Було то шорене двора и гумна, як и обезпечиць праше та ше, гоч Петровчане нігда не мали вашар, даскелью дні пред Кирбайом посходзели на концу валала гевти цо мали прашата за предац, а гевти цо прашата у обисцу не мали одходзели би куповац туту значну, так повесць найзначнейшу поживу за тат дзень. Бо яки то Кирбай без печеней прашечини, Крачун без бобалькох, а Велька ноц без писанкох.

Госци сцигавали дзень пред Кирбайом, та ше за тот дзень варело квашну капусту и папригаш. Вшеліяк, і госци и домашні вельку увагу давали вирской часци дожица Кирбаю, та шицки котры могли вечар пред Кирбайом одходзели до саночного.

Газдиня на дзень-два пред Кирбайом коло порасня мала порихтац колачи, не були то вицудни торти и колачики як нешкы, але заш лем кажда ше старава о тим же би напекла достаточно за тот дзень. Були то рейтеші, черегі,

шапи и подобни лакотки ю за тедишині дзези було барз вельке.

Кирбайошох, односно тих цо предаваю бависка и лакотки не було як нешкы, було то койяки цукри и бомбони на деки, даяки конік лебо бабка зоз медовніка и то було шицко. Кирбай за газдиню починал вчас рано, мала приставиц юшку, сарму, як и сцигнунц на раншу Службу Божу, бо до велькай не сцигала, поготов кед мала велью госцох.

Хлопи тих мали поробиц коло статку, а мали іще єдну вельку обовязку — постарац ше о пицу, же би госци не були смиядни. У тедишиніх часох не бул то велькі выбор, були то паленка и вино, а за дзези ю нашло ту и там даєден шабесо.

По Другей шветовей войни не було велью пременки, а и часы не були лёгкі, та Кирбай остали у своїх рамикох як и по войну. Аж седемдзешати, а поготов осемдзешати роки принесли велькі пременки, поготов у вашарской часци. Були то кирбайошо зоз пластичними бависками, фодбалом, вштреляньем, рингишпилом. Шицки вони ведно окупировали нас дзези. Пенеж котри зме од родичнох достали пошол на бависка, на фодбал и подобне. Перши котри сцигли, приходзели дзень по міклешвским Кирбаю. Були то людзе котри на таки способ жили свой живот, путующи зоз Кирбаю на Кирбай. Тоти два тижні пред Кирбайом ми, дзези, векши час препровадзели при бавискох и трошали пенеж коти бул за кифлу лебо лакотку у школи, тих зме ше знаходзели на рижни способи, зберали орехи котри зме черали за бавенс на апаратох за бависка, а веци зме у школи достали од учительки, бо ше од младих орехох чежко руки умивало. Було ту и гунцutoх котри вязали жетони за дрочік, та го даскелью раз пущали и шицко було добре док газда не збачел, та було и сцеканя же би ше не достало поза уха.

У обисцу ше велью того не пременело. Требало пошориц обисце, але тераз ту уциковачи праху, миксери за колачи и подобни машини котри олегчую роботу. Газдиня тих мала увариц сарму, юшку, папригаш, а квашна капуста помали вишла зоз мению за тоти дні. Ту тераз уж колачи по новей моди, торти и подобне.

Велька пременка була и при приходзеню гosцох, котры веций не приходзели дзень скорей, а одходзели дзень потым, але на сам дзень Кирбаю. И сами Петровчане ше прилагодзели часом, та свой Кирбай премесцели на нэдзелю же би могли легчайше поприходзиц гosци котры уж робя у веліх подпри-

ємствах, та не було лёко достац шлебодни дзень за Кирбай.

На сам Кирбай рано газдиня тих кончела роботи у кухні и понагляла на раншу Службу Божу, як ю волали Служба за кухарки, бо кед мала досц гosцох, до Велькай би не сцигала. У тих часох церква як зоз домашніма так и зоз гosцами була полна, столки були пополнети, а гевти цо стало було велью веций у порти, а пред церкву було полно родичнох зоз меншими дзецими котрим вашарска часц була важнейша як сама Служба. Були ту рингишпили, бависка, предавала ше алва, шипки и подобне. Пополадню кед сце пошли требало вам досц часу шицко пообіходзиц, цискаюци ше през числених старших и младших котри обиходзели вашарску часц Кирбаю. З вечара валал бул полни, карчма робела длugo вноци, а було роки кед ше удало организовац гудацох и танец.

Сами людзе були опущенши и не патрело ше тельо на пенеж, тедишині Кирбай наисце були вельки и розкошни. Белька часц гosцох и домашніх тих давала значну увагу вирской часци и кончела свой християнски обовязки спovedаюци ше и примаюци причасц и на тот способ маюци подполне дожице преслави того швета.

Нешкайши часи принесли нови звичаї и способ преславяня Кирбаю. Госци приходза на полузденок лебо на вечеру, гевти з бависками тих ту рано на Кирбай, бо дзези не приходза и то их не интересуе, бо дома маю компьютеры и на них рижни бависка, а алва, шипки и подобне уж веций ніхто не купуе, а и тих зоз пластичними бависками кажды рок вше меней. Газдині велью ридше печу колачи, наручую их у сластичарні лебо тар'овини, праше ше пече у пекара, та кед всботу прейдзеце през валал не мож веций почувствац пах котри ше дакеди ширел валалом. Рингишпилу уж давно нет, як и фодбалу, апарата за музыку и подобне.

Приходзаци през валал на сам Кирбай под час Служби Божей у порти лебо пред церкву два-три особи, а з драги мож видзиц священікох у олтаре. Вирскую діміненю тей преслави не мож ані поровнац зоз гевтима часами, а и вона вироятне дожила одредзены пременки. Ми старши можеме ше лем здогадовац на гевти часи, а нови генераціі ше легчайше звікню на таки нови способ преславіованя Кирбаю як значнаго дня у живоце єдней валалскай заєдніці, но о тим як то було можу чуц лем од старших членох фамелії и їх здогадованох на тоти красни часи.

Томислав Рац

МЕМОРИЯЛНИ ТУРНИР У СТОЛНИМ ТЕНИСУ «ВЛАДИМИР ТИМКО»

З ліва на право: Татяна Тимко (2. место) и Зденко Сивч (3. место) зоз Славицу Тимко, ґдовицу покойного Владимира

З ліва на право: Татяна Тимко (2. место) и Зденко Сивч (3. место) зоз Славицу Тимко, ґдовицу покойного Владимира

Yорганизації КУД-а Руснацох Осиєк, 10. октября отримани Меморіялни турнір у столним тенісу «Владимир Тимко». Турнір інтерного характеру, як здогадоване на покойного члена и снователя Дружтва, Владимира Тимка котри несподівано умар 2008. року. Бавело шейсць бавячох: Мирослав Мудри, Томислав Мишир, Зденко Сивч, Мирко Рибич, Татяна

Тимко (дзівка покойного Владимира) и Агнетка Балатинац. Перше место освоёл Мирослав Мудри, по інтерней догварки, друге место додзелене Татяни Тимко, а третій бул Зденко Сивч. Дружтво побидніком приріхтало скромни награды котри уручела Славица Тимко, ґдовица покойного Владимира. Першопласовани Мирослав Мудри достал малюонок з тогорочнай Подобовей колонії КУД-а Руснацох Осиєк, другопласована Татяна Тимко будзе ше госциц з два порціі чевапох у Обер Ланч

Бару, котри даровал Зденко Сивч, а трецопласовани Зденко Сивч засладзи ше з чоколадовима пралинами, котри оможлівело КУД Руснацох Осиєк. По законченім змаганю, присутни бавяче и навіячие, иншак шицки члени КУД Руснацох Осиєк, погосцели ше з традиційну пасулю, котру за тот Турнір уж роками варі Обер Ланч Бар, односно Зденко и Мандица Сивч.

Агнетка Балатинац
Фото: А.Балатинац

Мирослав Мудри (1. место) зоз Славицу Тимко, ґдовицу покойного Владимира

НА ЗДОГАДОВАНЄ

Борис Дорогхази (горватски бранітель)

Першого новембра 2015. року наполніли ше 24 роки як погинул наш мили син и брат. Нет слова хтори годни описац пражніну у наших душох и жалосць хтору час не може зменшац, але ёст вельо любови у наших шерцох хтора це чува од забуца.

Ожалосцени: мац Иринка, оцец Силво и брат Томислав зоз фамелию.

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVU VUKOVARA 1991. - 2015.

Hrvatski državni sabor donio je 1999. godine Odluku o proglašenju
18. studenoga Danom sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine, kojom je određeno na dostojanstven i
primjereno način odati počast svim sudionicima obrane Vukovara – grada simbola hrvatske slobode.

„VUKOVAR - MJESTO POSEBNOG PIJETETA“

Program :

18. studenoga 2015. godine (srijeda)

- 8:00 sati „PUT SJEĆANJA I SVIJETLOSTI“
*Učenici osnovnih škola Grada Vukovara zapaliti će svijeće na Križnom putu
Opća bolnica Vukovar - Memorijalno groblje žrtava Domovinskog rata u Vukovaru
Organizatori: Grad Vukovar i Osnovne škole Grada Vukovara*
- 10:00 sati „VUKOVAR-MJESTO POSEBNOG PIJETETA“
*Prigodni program u kojem nastupaju:
Klapa HRM „Sv. Juraj“, glumac Darko Milas, Branko Čulić-Vukovarac
Dvoriste Opće županijske bolnice Vukovar, Županijska 35*
- 10:30 sati KRIŽNI PUT - Kolona sjećanja
*Kolonom predvođe članice i članovi Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata zajedno sa pripadnicima 204. vukovarske brigade i braniteljskim udruženjima grada Vukovara
Hod ulicama:
Gundulićeva, Kardinala Alojzija Stepinca, Frankopanska,
Nikole Andrića, Stjepana Radića, Trg Slavija, Bana J. Jelačića
do Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata Vukovar*
- 12:15 sati DOLAZAK KOLONE NA MEMORIJALNO GROBLJE ŽRTAVA DOMOVINSKOG RATA U VUKOVARU „RUŽE ZA POGINULIH BRANITELJE I CIVILE“
Sudionici križnog puta, koji sa sobom ponesu ruže, odlaze prema grobnicama poginulih i ubijenih branitelja i civila te polaganjem pojedinačno odaju počast
- 12:30 sati SPOMEN OBILJEŽJE NA MEMORIJALNOM GROBLJU ŽRTAVA DOMOVINSKOG RATA
*Molitva za žrtve iz Domovinskog rata Grada Vukovara
Molitvu predvodi mons. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije.*

- 12:35 sati ODAVANJE POČASTI ŽRTVAMA VUKOVARA POLAGANjem VIJENACA
1. Predsjednica Republike Hrvatske
2. Hrvatski sabor
3. Vlada Republike Hrvatske
4. Glavni stožer Oružanih snaga Republike Hrvatske i Ratnateljske policije
5. 204. Vukovarska brigada
6. Grad Vukovar i braniteljske udruge grada Vukovara
7. Grad Zagreb
8. Vukovarsko-srijemska županija
9. Hrvatska zajednica županija
10. Gradovi i Općine prijatelji Grada Vukovara

- 13:00 sati SVETA MISA ZA SVE POKOJNE I NESTALE
*Svetu misu predvodi mons. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije.
Memorijalno groblje žrtava Domovinskog rata u Vukovaru*
- 17:00 sati SVETLOSNA RIJEKA SJEĆANJA
*Puštanje svjetiljki Dunavom a spomen na ubijene i nestale branitelje Vukovara
Organizatori: Gradski muzej Vukovar, Udruga ribiča dragovoljaca Domovinskog rata
Mjesto događanja: obala Dunava do Perivoja dvorca Eltz do Franjevačkog samostana i Vučedola*
- 18:00 sati «I U MOM GRADU VUKOVAR SVIJETLI»
*Paljenje svijeća u svim gradovima u Republici Hrvatskoj u Ulici Grada Vukovara ili glavnoj ulici u pojedinom gradu
Autorica ideje: Vini Rakić, predsjednica udruge Homo homini homo iz Splita*

13. studenoga 2015. godine (petak)

- 9:00 sati VUKOVAR '91.: DOMOVINSKA (I EUROPSKA) SIGURNOST. KRIZA SIGURNOSTI I POLITIKE MANIPULIRANJA SUVERENITETOM
*18. Znanstveno-stručni skup „Vukovar '91. - dvadeset i četvrta godina poslije“
Organizator: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar
Hrvatski dom Vukovar, J.J. Strossmayera 20*

17. studenoga 2015. godine (utorak)

- 10:00 sati RUŽE I SVIJEĆE NA GROBOVIMA POGINULIH I UBIJENIH HRVATSKIH BRANITELJA VUKOVARA
*Organizator: Udruga roditelja i obitelji zarobljenih i nasilno odvedenih hrvatskih branitelja „Vukovarske majke“ i Savez udruženja zatočenih, i nestalih hrvatskih branitelja
Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata Vukovar*
- 13:00 sati „RATNA BOLNICA VUKOVAR 1991. - dr. JURAJ NJAVRO“
*XI. Znanstveno-stručni simpozij
Organizator: Udruga hrvatskih liječnika dragovoljaca 1990.-1991.
Pastoralni centar Sv. Bone franevackog samostana, Samostanska 5*
- 16:00 sati PALJENJE SVIJEĆA I MOLITVA KOD „ZAVJETNE KAPELICE“
*Molitvu predvodi v.l. Mato Martinković, župnik Župe
Kraljice mučenika u Vukovaru
Organizator: ŽU HVIDR-a Vukovarsko-srijemska županija
Kukuruzni put-Put spasa*
- 19:00 sati PALJENJE SVIJEĆA U OPĆOJ BOLNICI VUKOVAR
*Molitvu predvode mladi grada Vukovara, pjevaju Klapa HRM „Sveti Juraj“
Opća županijska bolnica Vukovar - spomen-obilježje - Županijska 37*

19. studenoga 2015. godine (četvrtak)

- 8:00 sati „PUT SJEĆANJA I SVIJETLOSTI“
*Učenici osnovnih škola Grada Vukovara-Borovo naselja zapaliti će svijeće na Križnom putu od „Borovo commerce“ do crkve Gospe Fatimske
Organizatori: Grad Vukovar i Osnovne škole Grada Vukovara- Borovo naselja*
- 9:30 sati „ŽRTVA BOROVO NASELJA ZA DOMOVINU“
*Prigodni program u organizaciji Udruge roditelja i obitelji zarobljenih i nasilno odvedenih hrvatskih branitelja „Vukovarske majke“
Molitvu predvodi fra Vjenceslav Janjić, župnik Župe sv. Josipa Radnika
Mjesto održavanja: „Borovo commerce“ - ispred ostataka nekadašnje ratne bolnice i skloništa*
- 10:00 sati KRIŽNI PUT - Kolona sjećanja
*Hod u koloni od ostataka „Borovo commerce“ ulicama:
Blage Zadre, Trpinjska cesta, Crkva Gospe Fatimske*

19. studenoga 2015. godine (četvrtak)

- 11:00 sati SVETA MISA ZA SVE POKOJNE I NESTALE
*Svetu misu predvodi i propovjeda mons. Ilija Janjić, biskup kotorški
U crkvi Gospe Fatimske u Borovo Naselju, Šiška 23a*
- 12:30 sati SVJEDOČENJEM PROTIV ZABORAVA
*Počasti hrvatskim braniteljima i civilima stradalim 1991. u Borovu (selu)
Obala Dunava*
- 13:30 sati SPOMEN OBILJEŽJE «FARMA LOVAS»
Odavanje počasti žrtvama polaganjem vijenca i paljenjem svijeća

20. studenoga 2015. godine (petak)

- 10:00 sati „VI STE NAŠ PONOS, MI SMO VAŠA SNAGA“
*8. Mimohod u organizaciji Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata
Od spomen-obilježja na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata grada Vukovara do masovne grobnice „Ovčara“*
- 10:30 sati KONCENTRACIJSKI LOGOR „VELEPROMET“
*Odavanje počasti polaganjem vijenca na spomen-ploču i minutom tišine za poginule i ubijene
SVETA MISA ZA ŽRTVE SRPSKIH KONCENTRACIJSKIH LOGORA
Svetu misu predvodi v.l. Filip Maršić, župnik u Derventi (BiH)
„VUKOVAR 1991.-2013. – Silok na sliku“
Izlazbu u „limenom“ hangaru
Organizator: Hrvatsko društvo logoraša srpskih koncentracijskih logora
- Organzacija za grad Vukovar
Dvoriste „Veleprometa“ - Spomen ploča - Sajmište 132*
- 13:00 sati „ZA SVE ONE KOJIH VIŠE NEMA“
*Prigodni program Udruge udovica hrvatskih branitelja
iz Domovinskog rata Vukovar
Molitvu predvode: fra Ivica Jagodić, gvardijan i župnik Župe sv. Filipa i Jakova, fra Vjenceslav Janjić, župnik Župe sv. Josipa Radnika,
v.l. Mato Martinković, župnik Župe Kraljice mučenika
Spomen obilježje i masovna grobnica „Ovčara“*

GRAD VUKOVAR
Odbor za obilježavanje Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991.-2015.

Ivan Penava, prof.
Gradonačelnik i predsjednik Odbora

Ivan Penava

